czasopismo ormiańskie nr 17 zima 2013 bezpłatne

AWEDIS ԱՒԵՏԻՍ

posłaniec niosący dobrą nowinę

25. rocznica trzęsienia ziemi w Armenii

Երկրաշարժի 25–րդ տարելիցը

HISTORIA | 25 lat temu, 7 grudnia 1988 r. o godz. 11:41 czasu lokalnego, w północnej Armenii zatrzęsła się ziemia.

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ | 25 տարի առաջ, 1988-ի դեկտեմբերի 7-ին, տեղական ժամանակով ժամը 11:41-ին Հայաստանի հյուսիսում տեղի ունեցավ երկրաշարժ:

Katastrofalne trzęsienie ziemi o sile dochodzącej do 6,8 stopni w skali Richtera oraz późniejsze wstrząsy wtórne pochłonęły życie od 25 000 do 30 000 osób oraz raniły dziesiątki tysięcy kolejnych. Poważnie zniszczone zostały miasta: Leninakan (ob. Giumri), Spitak i Kirowakan (ob. Wanadzor) oraz setki mniejszych miejscowości. Akcję ratunkową utrudniały trudne warunki atmosferyczne, w tym mroźna zima. Ten niespodziewany cios dla narodu ormiańskiego oraz gospodarki Armenii, obok narodowowyzwoleńczej wojny o Górski Karabach i jej konsekwencji ekonomiczno-politycznych, stanowił główną przyczynę fali emigracji z Armenii w końcu lat. 80. i w latach 90. ubiegłego wieku. Wielu mieszkańców Armenii do dziś boryka się ze skutkami tego kataklizmu. *art*

Ավերիչ երկրաշարժը, որի ուժգնությունը Ռիխտերի սանդղակով հասնում էր 6.8 բալի, ինչպես նաեւ հետցնցումները խլեցին 25,000- 30,000 մարդու կյանք, տասնյակ հազարավորներ վիրավորվեցին: Լուրջ ավերումների ենթարկվեցին մի շարք քաղաքներ՝ Լենինականը (այժմ՝ Գյումրի), Սպիտակն ու Կիրավականը (այժմ՝ Վանաձոր), ինչպես նաեւ հարյուրավոր փոքր բնակավայրեր: Փրկարարական աշխատանքները խոչընդոտում էին եղանակային բարդ պայմանները, այդ թվում՝ ցուրտ ձմեռը: Հայ ժողովրդի եւ տնտեսության համար այս անսպասելի հարվածը, Լեռնային Ղարաբաղի համար մղվող ազգային-ազատագրական պատերազմ ու դրա տնտեսական եւ քաղաքական հետե-ւանքները 80-ականների վերջին եւ 90-ականների սկզբին դարձան արտագաղթի հիմնական պատճառը: Մինչ օրս Հայաստանում դեռ հաղթահարում են այդ արհավիրքի հետեւանքները: *արտ*

ARMENIA DO DZIŚ ODCZUWA SKUTKI KATASTROFALNEGO TRZĘSIENIA ZIEMI Z 1988 R. ŹRÓDŁO: PRIMENEWS.COM.UA

ՄԻՆՉ ՕՐՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԶԳՈՒՄ Է 1988-Ի ԱՂԵՏԱԼԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ: ԱՂԲՅՈՒՐԸ՝ PRIMENEWS.COM.UA

Tydzień Pamięci o abp. Józefie Teodorowiczu

RELACJA | Przypadająca w bieżącym roku 75. rocznica śmierci abp. Józefa Teodorowicza – wielkiego Polaka i patrioty ormiańskiego pochodzenia, stworzyła niepowtarzalną okazję do przypomnienia tej zasłużonej dla Polski i Kościoła postaci.

W Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich zrodził się pomysł zorganizowania tygodniowych obchodów związanych ze wspomnianą rocznicą pod nazwą „Tydzień pamięci o ormiańskim arcybiskupie i polskim patriocie Józefie Teodorowiczu". Uroczystości odbywały się w: Warszawie 30 listopada, w Katowicach 4 grudnia i w Krakowie 6–7 grudnia 2013 roku. „Tydzień pamięci" dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra".

Inauguracja „Tygodnia pamięci" w kościele i klasztorze ojców Dominikanów w Warszawie, 30 listopada 2013 roku

4 grudnia 2008 roku, w 70. rocznicę śmierci Arcybiskupa, Senat Rzeczypospolitej Polskiej przyjął uchwałę oddającą hołd najwybitniejszemu z polskich Ormian. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa „Wielki zapomniany. Arcybiskup ormiański Józef Teodorowicz (1864–1938) – wybitny polski kapłan i mąż stanu", przygotowana przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich.

Dokończenie na str. 6

Od redakcji

Armeńska rozpacz – to bezbrzeżne morze, / Wód niezgłębione odmęty. / Po tym olbrzymim i czarnym przestworzu / Płynie ma dusza – strzęp święty – pisał wielki ormiański poeta Howannes Tumanian (1869–1923). W 1988 roku owo morze wystąpiło z brzegów – podczas surowej zimy Armenię nawiedziło niszczycielskie trzęsienie ziemi. Legły w gruzach całe miasta, 25 tysięcy Ormian straciło życie, wielu więcej pozostało bez dachu nad głową, poważny cios otrzymała armeńska gospodarka. Wielu okrutny los po raz kolejny w ormiańskiej historii pchnął do emigracji. Jednocześnie znaczna liczba polskich Ormian włączyła się w akcje pomocy. Organizowano zbiórki pieniężne, transporty z darami, kolonie letnie dla poszkodowanych dzieci. Wspominając 25. rocznicę kataklizmu, pochylmy głowy i w milczeniu zadumajmy się choć przez chwilę nad cierpieniem narodu ormiańskiego. Pamiętajmy też wszystkich życzliwych, którzy nieśli pomoc ofiarom żywiołu. Wszak prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie…

W ostatnim czasie wspominaliśmy też 75. rocznicę śmierci abp. Józefa Teodorowicza – ostatniego ormiańskiego ordynariusza Lwowa, wybitnego polskiego męża stanu. Należy wyrazić zadowolenie, że pamięć o tej „skazanej na zapomnienie" postaci, dzięki staraniom naszego środowiska, jest systematycznie przywracana. W „Awedisie" publikujemy relację z uroczystości rocznicowych, które odbyły się w Warszawie, Katowicach, Krakowie i Lublinie.

Realizując przyświecający „Awedisowi" od początku jego istnienia cel zbliżania do siebie Ormian mieszkających w Polsce, niezależnie od barier językowych, kulturowych i historycznych, publikujemy hymn narodowy Armenii – „Mer Hajrenik". Dla ułatwienia podajemy go nie tylko w wersji oryginalnej, ale też w transkrypcji na język polski oraz w polskim tłumaczeniu. Wierzymy, że może i powinien on stać się jednym z ogniw łączących Ormian na całym świecie. Zachęcamy więc Ormian z dawnej imigracji do nauki, a tych spośród naszych rodaków, których rodzice lub oni sami przybyli do Polski w ostatnich latach, a nieznających „Mer Hajrenik" – do jak najszybszego nadrobienia tej zaległości.

Ponadto informujemy o wizycie katolikosa-patriarchy Nersesa Bedrosa XIX w Lublinie, Romana Obrocka i Anna Olszańska opisują niedawne znakomite projekty popularyzujące wiedzę o Ormianach, prof. Ara Saeygh donosi o „Moście Ormiańskim" w Amsterdamie, zaś Adam Domanasiewicz relacjonuje… taniec Japończyka ku pamięci ofiar ludobójstwa Ormian.

Zapraszamy do lektury!

Redakcja

Hymn Republiki Armenii

Մեր Հայրենիք

Մեր Հայրենիք, ազատ անկախ,
Որ ապրել է դարե դար
Իր որդիքը արդ կանչում են
Ազատ, անկախ Հայաստան:

Ահա եղբայր քեզ մի դրոշ,
Զոր իմ ձեռքով գործեցի
Գիշերները ես քուն չեղա,
Արտասուքով լվացի:

Նայիր նրան երեք գույնով,
Նվիրական մեկ նշան
Թող փողփողի թշնամու դեմ
Թող միշտ պանծա Հայաստան:

Ամենայն տեղ մահը մի է
Մարդ մի անգամ պի՛տ մեռնի,
Բայց երանի՜ որ յուր ազգի
Ազատության կզոհվի:

Mer Hajrenik

Mer Hajrenik, azat ankach,
Wor aprel e daredar
Ir wortiky art kanczum e
Azat, ankach Hajastan.

Aha jechpajr kez mi dyrosz,
Wor im dzerkow gorceci
Giszernery jes kun czegha,
Artasunkow lywaci.

Najir nyran jerek gujnow,
Nywirakan mek nyszan,
Toch pochpoghi tysznamu dem,
Togh miszt panca Hajastan.

Amenajn tegh mahy mi je,
Mart mi ankam pit merni,
Bajc jerani wor jur azgi
Azatutjan kyzohwi.

Nasza Ojczyzna

Nasz Ojczyzna wolna, niepodległa,
Która żyła przez wieki,
Teraz wzywa swych synów
Do wolnej, niepodległej Armenii.

Oto, bracie, flaga dla Ciebie,
Którą moimi rękoma tkałam
Bezsennymi nocami
I w mych łzach kąpałam.

Popatrz na nią, trzy kolory,
Jeden święty znak.
Niech błyszczy przeciw wrogowi,
Niech Armenia będzie sławna na wieki.

Wszędzie śmierć jest taka sama,
Każdy ginie tylko raz,
Ale błogosławiony ten, kto umiera
Za wolność swego Narodu.

Nagroda KLIO dla *Ormiańskiej Warszawy*

WYDARZENIA | Wielkie wyróżnienie dla monografii *Ormiańska Warszawa*, autorstwa Krzysztofa Stopki, Andrzeja A. Zięby, Armena Artwicha i Moniki Agopsowicz, a wydanej przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich.

Decyzją jury, w którym zasiadają wybitni polscy historycy (m.in. prof. Tomasz Szarota, prof. Henryk Samsonowicz, prof. Janusz Tazbir), *Ormiańska Warszawa* została uhonorowana Nagrodą KLIO – najbardziej prestiżowym wyróżnieniem dla książek historycznych w Polsce.

Bogato ilustrowana monografia, wydana w grudniu 2012 r., otrzymała nagrodę I stopnia w kategorii „Varsaviana". Uroczysta gala, podczas której wręczono nagrodę, odbyła się 28 listopada br. na Zamku Królewskim w Warszawie, z udziałem autorów oraz przedstawicieli środowiska ormiańskiego i sympatyków Ormian.

art

PRZEWODNICZĄCY JURY – PROF. TOMASZ SZAROTA, I PREZENTACJA ORMIAŃSKIEJ WARSZAWY. FOT. ZBIGNIEW CZERWIŃSKI

ԺՅՈՒՐԻԻ ՆԱԽԱԳԱՀ՝ ՊՐՈՖ.ՏՈՄԱՇ ՇԱՐՈՏԱՆ ԵՒ «ՀԱՅՈՑ ՎԱՐՇԱՒԱՆ»ԱԼԲՈՄԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒՄԸ

«Հայոց Վարշաւան» արժացաւ ԿԼԻՈ մրցանակի

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Լեհահայոց Մշակոյթի եւ Ժառանգության հիմնարկության կողմից հրատարակված «Հայոց Վարշաւան» խորագրով մենագրությունը, որի համահեղինակներն են Քշ.Ստոպկան, Ա.Զիենբան, Մ.Ագոպսովիչն ու Ա.Արտվիխը, արժանացավ բարձրագույն պարգևի:

Ժյուրիի որոշմամբ, ուր նախագահում են անվանի լեհ պատմաբաններ (այդ թվում՝ պրոֆեսորներ Տոմաշ Շարոտան, Հենրիկ Սամսոնովիչը, Յանուշ Տազբիրը), «Հայոց Վարշաւան» արժանացավ Լեհաստանում պատմական թեմայով գրքերի ամենահեղինակավոր՝ ԿԼԻՈ մրցանակի:

Պատկերազարդումներով լի մենագրությունը, որը հրատարակվել էր 2012-ին, «Varsaviana» անվանակարգում արժանացավ առաջին կարգի մրցանակի: Հանդիսավոր արարողությունը, որի ընթացքում հանձնվեց մրցանակը, տեղի ունեցավ սույն թվականի նոյեմբերի 28-ին՝ Վարշավայի Թագավորական պալատում՝ հեղինակների, լեհահայոց համայնքի ներկայացուցիչների եւ նրանց համակիրների ներկայությամբ:

արտ

W skrócie

„BARWY CHACZKARÓW" W RZESZOWIE

W rzeszowskiej Galerii OPe, mieszczącej się przy miejscowym klasztorze oo. dominikanów, prezentowano wystawę fotograficzną „Barwy chaczkaru" autorstwa Mikołaja Mrówczyńskiego. Jest to owoc tegorocznej, majowej podróży autora do Armenii. Na miejscu zafascynowały go chaczkary i inne zabytki ormiańskiej sztuki sakralnej. W efekcie, podczas dwutygodniowego pobytu powstała seria unikalnych zdjęć, które wprowadzają w mistyczny nastrój ormiańskiej świątyni. Sam autor relacjonował: *Chaczkar oznacza „kamienny krzyż" – to symbol Armenii. Podróżując po Armenii, spotyka się go na każdym kroku. Trudno byłoby je wszystkie policzyć. Na pewno ich liczba grubo przekracza 100 tysięcy. Każdy jest inny, nie trafiają się dwa identyczne. To prawdziwe dzieła sztuki…*

Wraz z starożytnymi majestatycznymi i mistycznymi klasztorami, wykonane z tufu wulkanicznego są świadectwem chrześcijańskiego dziedzictwa tego kaukaskiego kraju, który jako pierwszy (przed Rzymem), ok. 300 r., przyjął wiarę w Chrystusa.

Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego, 2014, Roku!

Շնորհավոր Սուրբ Ծնունդ և Երջանիկ Նոր 2014 Տարի

Merry Christmas and a Happy New 2014 Year

Ewa Abgarowicz odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi

WYDARZENIA | Podczas warszawskich uroczystości 30 listopada br., upamiętniających 75. rocznicę śmierci abpa Józefa Teodorowicza, miało miejsce szczególnie podniosłe wydarzenie.

W obecności licznie zgromadzonych Ormian, ich sympatyków oraz duchownych, wojewoda mazowiecki Jacek Kozłowski w imieniu Prezydenta RP udekorował panią Ewę Abgarowicz – wieloletnią prezes Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich (2006–2012) - Srebrnym Krzyżem Zasługi. W uzasadnieniu tego odznaczenia wojewoda podkreślił liczne zasługi Ewy Abgarowicz dla wspólnoty Ormian w Polsce, a szczególnie ofiarną i bezinteresowną pracę na rzecz zachowania i popularyzacji Spuścizny Ormian Polskich, przechowywanej w Fundacji Kultury i Dziedzictwa Polskich Ormian w Warszawie. Sama odznaczona podkreśliła, że odznaczenie przyjmuje jako wyraz uznania dla pracy całej Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, którą współtworzyła i kierowała od początku istnienia Fundacji. *art*

EWA ABGAROWICZ ZABRAŁA GŁOS PO ODZNACZENIU JEJ KRZYŻEM ZASŁUGI, PODKREŚLAJĄC WYSIŁEK ZESPOŁU W PRACACH FUNDACJI. FOT. WŁADYSŁAW DEŃCA

Nerses Bedros XIX w Lublinie

WYDARZENIA | Katolikos-patriarcha Cylicji dla Ormian katolików został uhonorowany „Złotym Dyplomem" Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Laudację na rzecz dostojnego gościa wygłosił dziekan Wydziału Teologii KUL, ks. prof. Mirosław Kalinowski. Uroczystość odbyła się w dniu 4 grudnia br. przy okazji sesji naukowej zorganizowanej w 75. rocznicę śmierci abpa Józefa Teodorowicza staraniem m.in. prof. Włodzimierza Osadczego, dyrektora miejscowego Ośrodka Badań Wschodnioeuropejskich Centrum Ucrainicum.

Na program sesji naukowej składały się wystąpienia m.in. Nersesa Bedrosa XIX („Katolickie duszpasterstwo Ormian na świecie"), bpa prof. Jana Kopca z Gliwic („Ośrodki duszpasterstwa ormiańskiego we współczesnej Polsce"), prof. Jerzego Wyrozumskiego („Początki tradycji ormiańskiej na ziemiach polskich") oraz naukowców z Rzymu – ks. prof. Georgesa Dankaye („Ormianie i Kościół ormiańskokatolicki w zbiorach archiwum Papieskiego Kolegium Ormiańskiego w Rzymie") oraz prof. Marco Jacova („Martyrologium Ormian w XIX i XX wieku"). Konferencji towarzyszyła wystawa „Semper Fidelis". Wieczorem tego dnia w katedrze lubelskiej mszę św. w intencji śp. abpa Teodorowicza odprawili: katolikos Nerses Bedros XIX oraz abp Stanisław Budzik, metropolita lubelski. Podczas nabożeństwa dostojny gość z Libanu odznaczył Macieja Bohosiewicza z Warszawy medalem św. Wartana Mamikoniana. Niestety, z powodów niezależnych od organizatorów, nie odbyła się planowana na następny dzień pielgrzymka Nersesa Bedrosa XIX do Lwowa, na grób abpa Teodorowicza.

art

OD LEWEJ: KS. PROF. ANTONI DĘBIŃSKI – REKTOR KUL, NERSES BEDROS XIX, KS. PROF. MIROSŁAW KALINOWSKI – DZIEKAN WYDZIAŁU TEOLOGII KUL. FOT. ROMAN CZYRKA. ŹRÓDŁO: KUL.PL

NERSES BEDROS XIX PO ODZNACZENIU „ZŁOTYM DYPLOMEM" KUL. FOT. ROMAN CZYRKA. ŹRÓDŁO: KUL.PL

Եվա Աբգարովիչն արժանցավ շքանշանի

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Սույն թվականի նոյեմբերի 30-ին Յուզեֆ արքեպիսկոպոս Թեոդորովիչի մահվան 75–ամյակին նվիրված վարշավյան միջոցառումների շրջանակներում (մանրամասների հաղորդումը՝ շուտով), տեղի ունեցավ առանձնահատուկ իրադարձություն:

Բազմաթիվ հայերի եւ նրանց համակիրների ներկայությամբ Մազովշեի վոյեվոդա Յացեկ Կոզլովսկին Լեհաստանի հանրապետության նախագահի անունից Լեհահայոց Մշակույթի եւ Ժառանգության հիմարկության նախկին ղեկավար տիկին Եվա Աբգարովիչին, ով զբաղեցրել է այդ պաշտոնը 2006-ից մինչև 2012-ը, շնորհեց Արժանիքների Արծաթե Խաչ շքանշան: Վոյեվոդայի կողմից մասնավորապես նշվեց տիկին Եվա Աբգարովիչի բազմաթիվ արժանիքները Լեհաստանի հայ համայնքի առջև, հատկապես անձնուրաց եւ անշահախնդիր աշխատանքը Վարշավայում Լեհահայոց Մշակույթի եւ Ժառանգության հիմարկության ֆոնդերում պահվող լեհահայոց ժառանգության պահպանման եւ տարածման խթանման գործում:

Ինքը՝ մրցանակակիրը նշեց, որ այս պարգևատրումը ընկալում է ոչ թե իր անձնական արժանիքը, այլ առհասարակ Հիմարկության աշխատանքին տրված գնահատական, որի համահիմնադիրն ու ղեկավարն է հանդիսացել ստեղծման օրվանից ի վեր:

արտ

Zwyciężyła w konkursie im. Krzysztofa Pendereckiego

Podczas odbywającego się w Krakowie w dniach 15–22 grudnia br. II Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Krzysztofa Pendereckiego laureatką I nagrody została 25-letnia francusko-ormiańska artystka Astrid Siranossian. Jak informują organizatorzy, laureatka zaproszona została do wykonania koncertów z następującymi orkiestrami: Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach, Filharmonia Krakowska, Filharmonia Śląska, Filharmonia Częstochowska i Filharmonia Kaliska. *art*

Matenadaran wyróżnił prof. Edwarda Tryjarskiego

WYDARZENIA | Instytut Starych Rękopisów im. Mesropa Masztoca w Erywaniu (Matenadaran) – skarbnica dziedzictwa piśmiennictwa ormiańskiego – nagrodził tego wybitnego znawcę języka ormiańsko-kipczackiego Medalem im. Św. Mesropa Masztoca.

W uzasadnieniu napisano: *Nieocenioną wartość dla historii Ormian w Polsce przedstawiają Pańskie publikacje w sferze odczytania i naukowego opracowania spuścizny w języku ormiańsko-kipczackim, stanowiącej nieoddzielną część spuścizny ormiańskiej. W badaniu historii Ormian Polskich szczególną wartość mają Pańskie liczne edycje źródeł ormiańsko-kipczackich, publikowanych zwłaszcza na łamach „Rocznika Orientalistycznego". Na szczególne wyróżnienie zasługują „Zapisy sądu duchownego Ormian miasta Lwowa za lata 1625-1630 w języku ormiańsko-kipczackim", dzięki którym po raz pierwszy mamy możliwość zapoznania się z działalnością tej instytucji sądowniczej Ormian lwowskich w omawianym okresie historycznym.*

Prof. Edward Tryjarski (ur. 1923) jest turkologiem, emerytowanym pracownikiem naukowym Instytutu Archeologii i Etnologii PAN. Oprócz badań nad językiem ormiańsko-kipczackim, wsławił się m.in. odczytaniem pisma protobułgarskiego. Mieszka w Warszawie.

art

Մատենադարանը պարգեւատրեց պրոֆ. Էդվարդ Տրիյարսկուն

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Հայ գրչության գանձարանը՝ Մատենադարանը - Մեսրոպ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագրերի գիտահետազոտական ինստիտուտը պարգեւատրել է ղիփչաղերեն լեզվի անվանի մասնագետ պրոֆ. Էդվարդ Տրիյարսկուն սբ. Մեսրոպ Մաշտոց մեդալով:

Հուշագրում ասված է. «Անգնահատելի է լեհահայոց պատմության անբաժանելի մաս կազմող հայատառ ղիփչաղերեն ժառանգության վերծանության ու գիտական մշակման ուղղությամբ Ձեր հրատարակությունների դերը: Լեհահայոց պատմության համար մեծարժեք են հատկապես հայատառ ղիփչաղերեն սկզբնաղբյուրների Ձեր բազմաթիվ հրատարակությունները՝տպագրված այդ թվում լեհական «Ռոչնիկ Օրիենտալիստիչնի» գիտական հանդեսում»: Առանձնահատուկ ուշադրության են արժանի «Լվով քաղաքի հայ հոգեւոր դատարանի 1625-1630 թթ. հայատառ ղիփչաղերեն արձանագրությունները», որի շնորհիվ առաջին անգամ հնարավորություն ընձեռնվեց ծանոթանալու Լվովի հայերի դատական այդ հաստատության տվյալ ժամանակաշրջանի գործունեությանը»:

Լեհաստանի Գիտությունների ակադեմիայի Հնագիտության եւ Ազգագրության ինստիտուտի՝ այժմ թոշակառու գիտաշխատող, թուրքագետ պրոֆ. Էդվարդ Տրիյարսկին (ծնվ. 1923 թ.) բացի հայատառ-ղիփչաղերեն ուսումնասիրություններից, հայտնի է նաեւ նախաբուլղարերեն լեզվի վերծանությամբ: Պրոֆ. Տրիյարսկին ապրում է Վարշավայում:

արտ

Dzień Kultury Ormiańskiej w Sosnowcu

RELACJA | 7 listopada br. w Sosnowcu w ramach Dni Kultury „Bliżej Wschodu" odbył się Dzień Kultury Ormiańskiej. Było to zwieńczenie projektu realizowanego przez Studenckie Koło Naukowo-Podróżnicze Denali działające przy Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego.

Na zaproszenie reprezentującej Koło pani Natalii Tomczewskiej-Popowycz przedstawiciele Związku Ormian w Polsce z siedzibą w Gliwicach przyjechali, aby przed zacnym gronem słuchaczy (obecna była duża grupa pracowników naukowych Uniwersytetu oraz młodzież studiująca na Wydziale) opowiedzieć o dwóch naszych utraconych Ojczyznach: o raju na ziemi – Armenii, i o Kresach Wschodnich; o tym, skąd Ormianie wzięli się w Polsce, dlaczego ich kuchnia jest inna niż ta w Armenii, skąd się wzięły nazwiska Ormian polskich, kim są, co sobą reprezentują, co wnieśli do polskiej nauki i kultury, dlaczego nie mówią po ormiańsku, dlaczego my, Ormianie polscy, byliśmy we wrześniu tego roku we Lwowie...

W ciągu zaledwie dwóch godzin trzeba było się zmieścić i opowiedzieć, i ukazać w pigułce cały nasz świat. Nie było to łatwe, bo przecież zapewniliśmy też inne atrakcje. Specjalnie na ten dzień przenieśliśmy z Gliwic dwie wystawy fotograficzne: część zeszłorocznej, poświęconej historycznej Armenii (autorstwa Grażyny i Bogdana Kasprowiczów oraz Jacka Filimowskiego i Jacka Kapitulskiego) oraz drugą, tegoroczną fotograficzną relację z uroczystości 650-lecia katedry ormiańskiej we Lwowie, skomponowaną ze zdjęć udostępnionych nam przez Władysława Deńcę i Macieja Wojciechowskiego. Obie wystawy zostały wyeksponowane w holu Wydziału. Nieocenioną pomocą przy rozmieszczaniu i przy mocowaniu zdjęć służyły studentki z Koła Denali.

Przywieźliśmy też ze sobą ormiańskie wypieki. Na dodatek trzeba było (specjalnie na życzenie pani Tomczewskiej) zademonstrować parzenie kawy po ormiańsku! Trudna ta sztuka nie do końca się udała, bo nie było czasu, żeby uprażyć i zmielić ziarna w ręcznym młynku, tygielek do parzenia też nie był oryginalny, ale wszyscy uczestnicy spotkania, którzy odwiedzili kiedyś Armenię, zgodnie potwierdzili, że takiej jak tam, wyśmienitej kawy i tak nie parzą nigdzie na świecie. Tego się nie da podrobić. Po prostu należy koniecznie wybrać się do Armenii! Potwierdziła to również młoda podróżniczka, licealistka z Gliwic, Anna Młodkowska, którą poprosiliśmy, aby podzieliła się ze słuchaczami wrażeniami z wyjazdu do Armenii sprzed kilku miesięcy. Swoją relacją – jak klamrą – spięła przeszłość z teraźniejszością, świat Wschodu i Zachodu. Z wdziękiem, ale syntetycznie i rzeczowo opisała zwiedzane miejsca, pokazała też slajdy z wyprawy.

Na koniec wszystkim uczestnikom rozdaliśmy najświeższy numer „Awedisu".

Anna Olszańska

ANNA OLSZAŃSKA, PREZES ZWIĄZKU ORMIAN W POLSCE (PO PRAWEJ) ORAZ NATALIA TOMCZEWSKA-POPOWYCZ. FOT. WIESŁAW WINNICKI

ANNA OLSZAŃSKA PREZENTUJE WYSTAWĘ ZDJĘĆ POŚWIĘCONĄ HISTORYCZNEJ ARMENII, AUTORSTWA GRAŻYNY I BOGDANA KASPROWICZÓW ORAZ JACKA FILIMOWSKIEGO I JACKA KAPITULSKIEGO. FOT. WIESŁAW WINNICKI

Prezentacja zbioru materiałów z międzynarodowej konferencji naukowej „Kultura artystyczna społeczności ormiańskich na ziemiach Rzeczypospolitej”

KULTURA | W październiku 2013 roku Centrum Badań Armenistycznych „Aniw” z Białorusi wydało zbiór materiałów z międzynarodowej konferencji naukowej „Kultura artystyczna społeczności ormiańskich na ziemiach Rzeczypospolitej”, która odbyła się w dniach 9–11 października 2012 roku w Mińsku, w Narodowym Muzeum Sztuki Republiki Białoruś.

Trzyczęściowa publikacja obejmuje 26 referatów naukowych i komunikatów uczonych z Białorusi, Polski, Ukrainy, Armenii, Litwy, Rosji i Francji. Zbiór ten, nie aspirując do roli prezentującego i podsumowującego całe spektrum kontaktów kulturalnych i działalności artystycznej kolonii ormiańskich, uzupełnia stan wiedzy z zakresu historii oraz historii sztuki o nowe badania, rozszerza bazę informacyjną w sferze dialogu międzykulturowego w sztuce Rzeczypospolitej, wspiera analityczne zrozumienie wkładu przedstawicieli diaspory ormiańskiej w sztukę Białorusi, Ukrainy, Polski i Litwy.

W pierwszej części zbioru mieszczą się artykuły poświęcone poszczególnym aspektom zagadnienia historii i kultury ormiańskich kolonii bądź konkretnym zabytkom w świetle dokumentów archiwalnych i źródeł bibliograficznych. W części drugiej znalazły się omówienia kwestii związanych z badaniami, restauracją i popularyzacją zabytków architektury ormiańskiej oraz sztuki portretowej i zdobniczej. Ostatnia część zawiera teksty mówiące o zabytkach sztuki ormiańskich odnalezionych w zbiorach muzealnych Białorusi. To zagadnienie jest dla białoruskiej historii sztuki zupełnie nowe, i publikacja de facto dopiero je odkrywa.

Zbiór materiałów z międzynarodowej konferencji naukowej „Kultura artystyczna społeczności ormiańskich na ziemiach Rzeczypospolitej” daje nowy impuls we współpracy armenistów z różnych państw, pobudza zainteresowanie materialną i duchową spuścizną diaspory ormiańskiej, stwarza sposobność do rozwoju jednej naukowo-dydaktycznej wspólnoty armenistów. Pozwala to wierzyć, że książka znajdzie swoje poczesne miejsce wśród literatury przedmiotu i będzie przydatna zarówno w kręgu specjalistów, jak i wśród szerokiego audytorium.

Osoby zainteresowane nabyciem publikacji proszone są o kontakt pod adresem e-mail: anivcentre@gmail.com

Centrum Badań Armenistycznych „Aniw”

W Łodzi stanął ormiański krzyż – chaczkar

WYDARZENIA | Zgodnie z zapowiedzią, publikujemy fotografie z uroczystości, która odbyła się 10 listopada br. Zdjęcia z archiwum łódzkiego Stowarzyszenia Ormian w Polsce.

CZŁONKOWIE ZARZĄDU ŁÓDZKIEGO STOWARZYSZENIA ORMIAN W POLSCE, W TYM OD LEWEJ PREZESI: OBECNY – ARSEN JEDIGARIAN I POPRZEDNI – MARTIN GASPARIAN

POŚWIĘCENIA CHACZKARU DOKONAŁ O. DADŻAD CATURIAN (DRUGI Z LEWEJ)

Tydzień Pamięci o abp.

Dokończenie ze str. 1

Od tamtego czasu FKiDOP rokrocznie, w listopadowo-grudniowy czas, organizuje wspomnienie „Wielkiego zapomnianego", a wystawa była już eksponowana w Gdańsku, Gliwicach, Jarosławiu, Krakowie, Poznaniu, Rzeszowie, Wrocławiu i w Katowicach.

Inauguracja tegorocznego wspomnienia odbyła się w Warszawie 30 listopada. W Warszawie, bo mimo że Józef Teodorowicz był arcybiskupem lwowskim, to troska o sprawy ojczyzny wiązała Go z Warszawą często i znacząco. Uroczysta liturgia rozpoczęła się o godzinie 16 w dominikańskim kościele św. Jacka. Nieprzypadkowo w tej świątyni, ze względu na tradycyjne związki Ormian z dominikanami. W albumie *Ormiańska Warszawa* prof. Krzysztof Stopka, pisząc o „duszpasterstwie rytu ormiańskiego w dawnej Warszawie" , odnotowuje: „Zasiedzieli już w Polsce Ormianie poradzili sobie z oswojeniem Warszawy dosyć łatwo. Przylgnęli tu do dominikanów, których dobrze znali ze Lwowa i Podola, a którzy z kolei dobrze znali ich kulturę, a nawet mieli między sobą wielu współbraci pochodzenia ormiańskiego". Do dziś zachowało się w prezbiterium XVII-wieczne epitafium z brązu w języku staroormiańskim – grabarze. Treść epitafium wzrusza niezmiennie i w języku polskim: „To jest grób pana Jakuba pielgrzyma, syna Minas, jerespochana z Jazłowca, spoczął w Chrystusie w roku 1132 [1683] dnia 20 czerwca".

Śpiewaną liturgię ormiańsko-katolicką sprawował ks. Rafał Krawczyk w asyście Jakuba Kopczyńskiego (jako diakona) i chóru męskiego w składzie: Mateusz Gałuszka, Mirosław Górecki, Jakub Kopczyński, Paweł Moszkowicz, Piotr Stawarski. Do wygłoszenia kazania został zaproszony ksiądz Tadeusz Pikus, biskup pomocniczy Archidiecezji Warszawskiej. Rozpoczął je przekazaniem wiernym błogosławieństwa od księdza kardynała Kazimierza Nycza. Ksiądz biskup skupił się między innymi na sprawie głębokiej wiary abp. Teodorowicza, która była Jego fundamentem, siłą i drogowskazem dla podejmowanych dzieł. A jeszcze przed rozpoczęciem mszy św. bp Pikus przywitał się ze wszystkimi przybyłymi do kościoła i z każdym członkiem wspólnoty zamienił kilka serdecznych słów. Zawiązana nić porozumienia i niezwykle uroczysty charakter sprawowanej liturgii wyniosły myśli i dusze wiernych wysoko ponad kościelne sklepienie.

Księże Arcybiskupie, to na Twoją chwałę!

Duszpasterzowanie ks. Rafała Krawczyka, biskupią serdeczność, śpiew chóru polecamy opiece „pana Jakuba pielgrzyma, syna Minas, jerespochana z Jazłowca". A szczególnej opiece polecamy dzieło przywracania Arcybiskupowi najgodniejszego miejsca w zbiorowej pamięci narodu polskiego i ormiańskiego.

Po mszy św. goście przeszli do klasztornej sali, gdzie już czekały na nich wydawnicze i rękopiśmienne rarytasy. W najświeższej, okolicznościowej publikacji mowa jest o tym, że w Wirtualnym Archiwum Polskich Ormian udostępnionych jest kolejnych trzysta stron dokumentów związanych z abp. Józefem Teodorowiczem. „Są to materiały dotąd nieznane, rękopisy i maszynopisy ze zbiorów przechowywanych w Archiwum Polskich Ormian przy Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich. Mamy nadzieję, że przez upowszechnianie wiedzy historycznej o tym niezwykłym Polaku ormiańskiego pochodzenia, patriocie, polityku i działaczu społecznym przyczyniamy się do promowania postaw patriotycznych i wzorców obywatelskich. Wydobywamy z zapomnienia tę część dziejów ojczystych i tę część kresowej historii, które abp Teodorowicz tworzył, a które wraz z nim skazane były na niepamięć przez 40 długich lat." To *credo* animatorzy „Tygodnia pamięci" uzupełniają kalendarium życia Arcybiskupa, tekstem Jego kazania wygłoszonego na otwarcie Sejmu Ustawodawczego w 1919 roku (oryginał pierwszego odpisu kazania wyłożono do wglądu w gablotce), programem „Tygodnia" oraz programem konferencji naukowej, do której abstrakty referatów zebrał i przygotował Tomasz Krzyżowski (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie). Informacje zamykają obszerne noty o organizatorach, a uczestników tych rocznicowych wydarzeń błogosławi Nerses Bedros XIX, Katolikos Patriarcha Cylicji dla Ormian Katolików „Posłaniem Ku Wiecznej Pamięci Arcybiskupa Teodorowicza".

Na stoisku księgarskim wyłożone były również: wspomniana już *Ormiańska Warszawa* z winietą informacyjną „Nagroda KLIO 2013. I miejsce w kategorii varsaviana", jesienne wydanie „Awedisu" oraz drugie wydanie płyty CD z kazaniami Arcybiskupa uzupełnionymi o współczesną interpretację jednego z nich, nagraną przez aktora Macieja Rayzachera. Zgromadzeni usłyszeli fragmenty tej interpretacji również na żywo. W folderze do płyty Jan Abgarowicz – prezes Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, pisze: „Tysięczny nakład pierwszego wydania odtworzonych kazań abp. Teodorowicza rozszedł się w czasie krótszym, niż się spodziewaliśmy. Jedną z przyczyn takiej sytuacji, oprócz pracy FKiDOP i całego ormiańskiego środowiska nad popularyzacją osoby Arcybiskupa i jego dokonań, był powtórny pochówek księdza Arcybiskupa na Cmentarzu Obrońców Lwowa, zorganizowany 7 czerwca 2011 roku."

Gości w refektarzu powitał gospodarz miejsca – przeor Maciej Adamski OP – odwołując się do tradycyjnych związków Ormian z dominikanami, a całość prowadzili Monika Agopsowicz i Armen Artwich. Najważniejszą częścią spotkania było uhonorowanie Ewy Abgarowicz – pierwszej prezes Fundacji Kultury Dziedzictwa Ormian Polskich. Wojewoda mazowiecki – Jacek Kozłowski, w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wręczył Jej Srebrny Krzyż Zasługi. Ewa Abgarowicz, przyjmując odznaczenie, wysunęła na plan pierwszy licznie współpracujących z FKiDOP naukowców: historyków, archiwistów, konserwatorów, których udało jej się zaangażować do współpracy w czasie 8 lat społecznej pracy na stanowisku prezesa FKiDOP. Podziękowanie i gratulacje Ewie Abgarowicz, w imieniu Fundacji, złożyła Iwona Kotala-Skiba. Oklaski dla uhonorowanej długo nie milkły.

A po wypełnieniu programu na zgromadzonych czekały przysmaki kuchni ormiańskiej przygotowane przez restaurację „Ararat". Smakowaniu potraw towarzyszyły rozmowy spragnionych swego towarzystwa Ormian i sympatyków Ormian, którzy się zeszli i przyjechali z różnych części kraju.

Romana Obrocka

W WARSZAWIE WŚRÓD GOŚCI ZNALEŹLI SIĘ: WOJEWODA JACEK KOZŁOWSKI, AMBASADOR ARMENII W POLSCE – ASZOT GALOJAN, BISKUP TADEUSZ PIKUS, PEŁNOMOCNIK WOJEWODY MAZOWIECKIEGO DS. MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH – ANNA OLSZEWSKA. FOT. WŁADYSŁAW DEŃCA

Wystawa o arcybiskupie Józefie Teodorowiczu w Bibliotece Śląskiej w Katowicach, 4 grudnia 2013 roku

W środę 4 grudnia 2013 roku w sali nowoczesnego budynku Biblioteki Śląskiej nastąpiło uroczyste otwarcie wystawy przygotowanej przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich – „Wielki zapomniany. Arcybiskup ormiański Józef Teodorowicz (1864–1938) – wybitny polski kapłan i mąż stanu". Termin i miejsce wybrano nieprzypadkowo, gdyż właśnie w tym dniu minęła 75. rocznica śmierci tego wielkiego duchownego. Stolica Górnego Śląska wydawała się organizatorom najbardziej odpowiednim miejscem ze względu na słabo tu znane działania dyplomatyczne arcybiskupa Teodorowicza na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do odrodzonego w 1918 roku państwa polskiego. Wystawa ta była kolejnym wydarzeniem w ramach „Tygodnia pamięci" o Arcybiskupie.

28 plansz eksponowanych w obszernym jasnym holu na parterze, tuż koło działu wypożyczalni, prezentuje się znakomicie i przyciąga uwagę osób korzystających z biblioteki, często studentów. Oglądając je, można zapoznać się z pochodzeniem i kulturą polskich Ormian oraz z życiem, działalnością religijną i publiczną arcybiskupa Józefa Teodorowicza, z jego literacką spuścizną, a także z dokumentami i rękopisami, jakie udało się zgromadzić w FKiDOP.

Wernisaż odbył się w miłej atmosferze i zgromadził kilkadziesiąt osób. Swą obecnością zaszczycił to spotkanie prof. zw. dr hab. Józef Ciągwa z Katedry Prawa i Administracji, a zarazem przewodniczący Zarządu Towarzystwa Słowaków w Polsce. Jego zainteresowania naukowe obejmowały tematykę autonomii i ustawodawstwa śląskiego w okresie międzywojennym. Była obecna Joanna Janecka, kierownik Oddziału ds. Współpracy z Instytucjami, Mniejszościami Narodowymi i Repatriacji przy Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach, reprezentująca także Magdalenę Szewczuk-Szturc, pełnomocnika Wojewody ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Nie zabrakło przedstawicieli Związku Ormian w Polsce im. Abp. Józefa Teodorowicza z panią prezes Anną Olszańską i Bogdanem Kasprowiczem, przewodniczącym rady parafialnej parafii ormiańskokatolickiej w Gliwicach na czele. Na wernisażu byli też dziennikarze, w tym Katarzyna Piotrowiak z Polskiej Agencji Prasowej, która przygotowała materiał prasowy.

W imieniu chorego prof. zw. dr hab. Jana Malickiego, dyrektora Biblioteki, zebranych powitała Monika Wieczorek z Działu Promocji Biblioteki. Słowo wstępne wygłosił prezes FKiDOP, Jan Abgarowicz. Przybliżył osobę arcybiskupa Teodorowicza i jego znaczenia dla Polaków oraz opowiedział o działaniach Fundacji na rzecz ratowania i przechowania zabytków ormiańskich w Polsce.

Dr Weronika Pawłowicz w swym obszernym referacie przedstawiła sylwetkę arcybiskupa, szczególnie uwzględniając jego misję dyplomatyczną na rzecz przyłączenia Śląska do Polski. Przypomniała, że „wraz z innymi biskupami apelował do Górnoślązaków o głosowa-

Józefie Teodorowiczu

nie za Polską oraz przeciwstawiał się polityce niemieckich władz kościelnych, które pod karą suspensy zabraniały polskim księżom angażować się w sprawy plebiscytowe. W czasach śląskiego plebiscytu abp Teodorowicz zetknął się z Wojciechem Korfantym, którego niesłychanie cenił tak za patriotyzm, jak i za jego poglądy na sprawy społeczne i robotnicze. W następnych latach bronił go publicznie przed atakami przeciwników politycznych. Bardzo wyrazista osobowość. Docierał do sumień i nimi wstrząsał."

Obejrzeliśmy krótki film dokumentalny o arcybiskupie, w którym można było usłyszeć silny, bijący spokojem głos przemawiającego.

Po strawie duchowej czekał nas pyszny ciepły poczęstunek ormiański przygotowany przez restaurację „Ararat" Karena i Katarzyny Mkrtczian w Katowicach. Wschodnie zapachy szaszłyków (chorowac) oraz pierogów (bertucz) podawanych z lawaszem i zielonymi sałatkami rozchodziły się po całym holu, sprzyjając swobodnym rozmowom i zawieraniu znajomości. Można też było skosztować słodyczy kuckich Ormian. Wiele osób pierwszy raz spotkało się z kuchnią ormiańską; bardzo spodobała im się żywiołowość i serdeczność serwujących.

Wśród publikacji rozdawanych podczas wernisażu była też książeczka okolicznościowa, przygotowana specjalnie na „Tydzień pamięci", oraz polsko-ormiańskie czasopismo „Awedis", a także II wydanie oryginalnych nagrań kazań abp. Teodorowicza.

Tak jak splecione flagi biało-czerwona i czerwono-niebiesko-pomarańczowa zawieszone przez organizatorów, niech przy okazji takich imprez zacieśniają się kontakty i przyjaźnie między Ślązakami, polskimi Ormianami i Ormianami z najnowszej emigracji, a wszelkim dobrym inicjatywom niech patronuje wielki arcybiskup Józef Teodorowicz.

Magdalena Bernacka

Konferencja naukowa „Arcybiskup Józef Teofil Teodorowicz (1864–1938). Pasterz Kościoła ormiańskiego w Polsce, mąż stanu, kaznodzieja, pisarz", Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, 6–7 grudnia 2013 roku

Kolejnym punktem programu była dwudniowa konferencja naukowa, zorganizowana przez Katedrę Historii Europy Środkowo-Wschodniej XIX i XX wieku Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie we współpracy z Fundacją Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich. Sympozjum odbyło się w Krakowie w dniach 6–7 grudnia w gmachu Uniwersytetu przy ul. Bernardyńskiej 3.

Uroczystości rozpoczęto mszą św. w kaplicy uniwersyteckiej, sprawowaną w intencji duszy zmarłego hierarchy, celebrowaną przez ks. prof. Józefa Wołczańskiego wraz z ks. prof. Władysławem Zuziakiem, rektorem Uniwersytetu. Po nabożeństwie odczytano „Posłanie ku wiecznej pamięci abp. Józefa Teodorowicza" nadesłane przez Nersesa Bedrosa XIX Katolikosa Patriarchę Cylicji dla Ormian Katolików. W liście skierowanym do uczestników konferencji patriarcha podkreślił, że „w ciągu 36 lat posługi Teodorowicz jako duchowny i arcybiskup, jako osoba publiczna, jako intelektualista i jako działacz społeczny i polityczny, wreszcie jako patriota stał się jedną z najbardziej znanych polskich osobistości w XX wieku – o wielkim autorytecie moralnym. Szczególnie ważne, że jako człowiek walczył o zjednoczenie obywateli i dlatego był otaczany powszechnym szacunkiem, i stał się symbolem jedności".

Następnie rozpoczęły się obrady konferencji. Tematyka referatów była zróżnicowana, tak by zaprezentować różne etapy z życia Arcybiskupa i ukazać jego wielowątkową działalność, m.in. dokonania na polu pracy duszpasterskiej, kaznodziejskiej, politycznej i kulturalnej. W pierwszym referacie piszący te słowa przedstawił najistotniejsze wydarzenia z historii archidiecezji ormiańskiej we Lwowie za pontyfikatu abp. Teodorowicza (1902–1928), ukazując hierarchę jako pasterza powierzonej mu wspólnoty wiernych. Następnie ks. prof. Józef Wołczański (UPJPII) omówił relacje arcybiskupa z przedstawicielami episkopatu rzymskokatolickiego i greckokatolickiego w Polsce, wydobywając na światło dzienne ciekawe informacje pochodzące m.in. z prywatnej korespondencji hierarchów wszystkich trzech obrządków: łacińskiego, greckiego i ormiańskiego.

Prof. Krzysztof Krasowski (UAM) w referacie A*rcybiskup Józef Teofil Teodorowicz jako mąż stanu* zwrócił uwagę na różne aspekty działalności politycznej hierarchy, jego pracę w episkopacie oraz relacje z kard. Augustem Hlondem, Prymasem Polski. Tematykę zaangażowania bohatera konferencji w sprawy plebiscytów na Śląsku i jego konsekwencje przedstawiła dr Renata Król-Mazur (UJ) w referacie *„Afera Teodorowiczowska" czyli o watykańskiej misji abp. Józefa Teodorowicza w sprawie Górnego Śląska*, natomiast dr hab. Andrzej A. Zięba (UJ) w wystąpieniu *Arcybiskup Teodorowicz w Warszawie* scharakteryzował działalność ormiańskiego hierarchy w stolicy Polski, zarówno w kontekście jego działalności politycznej, jak również udziału w uroczystościach religijnych, patriotycznych i kontaktów towarzyskich.

W SALI KINOWEJ BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ PRZEDSTAWIONY ZOSTAŁ FILM O ABP. JÓZEFIE TEODOROWICZU. FOT. BIBLIOTEKA ŚLĄSKA

Aktywności ormiańskiego arcybiskupa w dziedzinie kultury i sztuki poświęcono dwa wystąpienia: dr Joanny Wolańskiej (IRSA, Kraków) pt. *Rola arcybiskupa Józefa Teodorowicza w odnowieniu katedry ormiańskiej we Lwowie i odrodzeniu tożsamości narodowej Ormian lwowskich na początku XX wieku* oraz dr Iryny Hajuk (Lwowska Akademia Sztuki) pt. *Kulturalno-oświatowa działalność abp. Józefa Teodorowicza*.

Nie mniej ważnym aspektem działalności ormiańskiego hierarchy była jego aktywność jako kaznodziei. Temat pt. *Myśl Boża względem Polski – kaznodziejstwo abp. Józefa Teofila Teodorowicza (1864–1938)* zaprezentował ks. prof. Kazimierz Panuś (UPJPII), przywołując słynne kazania arcypasterza, ich wpływ na współczesnych słuchaczy oraz ich aktualność w dzisiejszym świecie. Natomiast ks. dr Stefan Klajman (UPJPII), w referacie *Praca literacko-naukowa arcybiskupa Józefa Teodorowicza*, przeanalizował dorobek naukowy hierarchy, działa teologiczne, medytacje oraz publikacje na temat zjawisk mistycznych.

Cennych informacji o zasobach Archiwum Polskich Ormian przy Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich dostarczyły dwa wystąpienia osób na co dzień zaangażowanych w prace Fundacji: Armena Artwicha, który zaprezentował zbiory Wirtualnego Archiwum Polskich Ormian, oraz Krzysztofa Kubika, który scharakteryzował przechowywaną tam spuściznę archiwalną abp. Teodorowicza.

Ostatni referat dotyczył zagadnień genealogicznych rodziny Teodorowiczów. Opracowane zostało przez kilkuosobowy zespół badawczy, a wyniki wielomiesięcznych dociekań przedstawił Zbigniew Manugiewicz. Korzeni Józefa Teodorowicza, koligacji rodzinnych oraz losów jego najbliższej rodziny nie udało się jednak dotychczas dokładnie odtworzyć, dlatego temat ten wciąż pozostaje otwarty i z pewnością badania będą kontynuowane.

Swoją obecnością obrady konferencji uświetnił kard. Stanisław Dziwisz, metropolita krakowski, kanclerz UPJPII. W krótkim przemówieniu przypomniał doniosłą rolę, jaką abp Teodorowicz odegrał w dziejach Polski i Kościoła, oraz wspomniał o wydarzeniach z 2001 roku, kiedy papież Jan Paweł II odwiedził katedrę ormiańską we Lwowie podczas swojej pielgrzymki na Ukrainę. Kardynał zaznaczył, iż obowiązek pielęgnowania pamięci o Arcybiskupie i jego zasługach spoczywa na pracownikach i studentach Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJPII.

Konferencja odbyła się w niepowtarzalnej atmosferze; oprócz badaczy, prezentujących w referatach wyniki swoich dociekań naukowych, obecni byli przedstawiciele Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, m.in. Jan Abgarowicz – prezes Fundacji, a także Armen Artwich – wiceprezes, i Monika Agopsowicz; krewni abp. Teodorowicza, m.in. dr Stefania Krzysztofowicz-Kozakowska, Eustachy Łazarski, Zbigniew Manugiewicz, prof. Teresa Znamierowska, oraz przedstawiciele środowiska ormiańskiego z różnych stron Polski. Wśród przybyłych gości byli również świadkowie wydarzeń sprzed ponad 75 lat, pamiętający Arcybiskupa oraz uroczystości pogrzebowe ormiańskiego hierarchy. Ich obecność i świadectwo wytworzyło niejako pomost łączący tamte czasy i wydarzenia ze współczesnością.

Przygotowana została i rozdawana była publikacja, która zawierała m.in. abstrakty referatów i program konferencji.

Sympozjum stało się okazją nie tylko do prezentacji wyników badań naukowych i ciekawych dyskusji, ale także do zawiązania nowych znajomości i kontaktów oraz wymiany informacji na temat materiałów archiwalnych dotyczących postaci abp. Teodorowicza, przechowywanych w różnych instytucjach krajowych i zagranicznych. Było ono filmowane, co daje podstawę do uzupełnienia referatów o autorskie komentarze i wybrane głosy w dyskusji.

Wierzymy, że w ślad za konferencją zostaną podjęte kolejne inicjatywy, tym bardziej że w przyszłym roku celebrować będziemy kolejne rocznice – 150. urodzin abp. Teodorowicza oraz 60. rocznicę męczeńskiej śmierci ks. infułata Dionizego Kajetanowicza (1878–1954), administratora archidiecezji ormiańskiej we Lwowie, osoby niezwykle zasłużonej dla środowiska Ormian polskich. Mamy nadzieję, że materiały pokonferencyjne zostaną opracowane i wydane drukiem w 2014 roku.

Tomasz Krzyżowski

Tydzień Pamięci o abp.

W WARSZAWIE MSZĘ ŚW. ORMIAŃSKOKATOLICKĄ ODPRAWIAŁ KS. RAFAŁ KRAWCZYK, KAZANIE GŁOSIŁ BP TADEUSZ PIKUS, ZAŚ ŚPIEWAŁ CHÓR ORMIAŃSKIEJ MUZYKI LITURGICZNEJ KIEROWANY PRZEZ JAKUBA KOPCZYŃSKIEGO (W CENTRUM, Z RODZINY AGOPSOWICZÓW)

SPOTKANIE W WARSZAWIE W SALI KLASZTORU OO. DOMINIKANÓW, PRZEMAWIA WOJEWODA MAZOWIECKI JACEK KOZŁOWSKI, KTÓRY W IMIENIU PREZYDENTA RP ODZNACZYŁ EWĘ ABGAROWICZ KRZYŻEM ZASŁUGI

MONIKA AGOPSOWICZ I ARMEN ARTWICH – KOORDYNATORZY PROJEKTU

W KATOWICACH DO DEGUSTACJI PRZYSMAKÓW ORMIAŃSKICH ZAPRASZAŁ KAREN MKRTCZIAN

ZWIEDZANIE KATOWICKIEJ WYSTAWY O ABP. TEODOROWICZU

PODCZAS WERNISAŻU WYSTAWY W KATOWICACH. PIERWSZY Z LEWEJ – BOGDAN KASPROWICZ Z BYTOMIA

Józefie Teodorowiczu

ZWIEDZANIE KATOWICKIEJ WYSTAWY O ABP. TEODOROWICZU

MÓWI ORGANIZATORKA KATOWICKIEJ CZĘŚCI TYGODNIA PAMIĘCI – MAGDA BERNACKA (Z RODZINY ŁUKASIEWICZÓW)

SESJA NAUKOWA W KRAKOWIE. REFERAT O GENEALOGII JÓZEFA TEODOROWICZA PRZEDSTAWIA ZBIGNIEW MANUGIEWICZ. SIEDZĄ (OD PRAWEJ) PROWADZĄCY SESJĘ KS. PROF. DR HAB. JÓZEF WOŁCZAŃSKI I ORGANIZATOR KRAKOWSKIEJ CZĘŚCI TYGODNIA PAMIĘCI – TOMASZ KRZYŻOWSKI

PREZES FKIDOP JAN ABGAROWICZ UDZIELA W KATOWICACH WYWIADU PAP

UCZESTNIKÓW SESJI NAUKOWEJ ODWIEDZIŁ KARD. STANISŁAW DZIWISZ

PODCZAS SESJI NAUKOWEJ EKSPONOWANO RĘKOPISY ABP. TEODOROWICZA ZE ZBIORÓW ARCHIWUM POLSKICH ORMIAN

Fotografie: Biblioteka Śląska, Jan Bernacki, Władysław Deńca, Marta Michalska, Romana Obrocka, Tomasz Świątek

Z Wiki.Ormianie.pl

Dawid Krzysztof Abrahamowicz

WIKI.ORMIANIE | W tej rubryce prezentujemy wybrane biogramy z Wiki.Ormianie – internetowej encyklopedii poświęconej sylwetkom nieżyjących polskich Ormian. Zachęcamy do jej współtworzenia – zamieszczać i redagować hasła może każdy, wystarczy wejść na stronę internetową www.wiki.ormianie.pl !
Tym razem przedstawiamy drugą z trzynastu postaci, których biogramy przygotował dr hab. Andrzej A. Zięba do kalendarza wydanego przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich na 2014 rok.

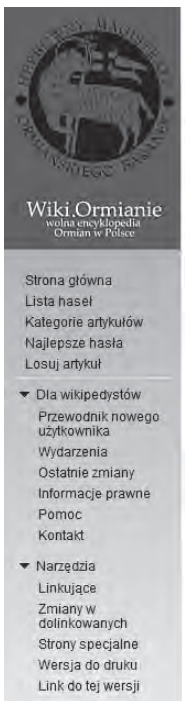

W 1837 roku „Gazeta Lwowska" donosiła z Ołomuńca: „jak słychać, p. Abrahamowicz sprzedał woły swoje do Wiednia, a to po tamtejszej cenie 37 ½ złotych reńskich za cetnar". Dzięki takim intratnym operacjom ojciec i stryjowie Dawida, Ormianie z Mołdawii, zarobili krocie, uzyskali szlachectwo i nabyli dobra ziemskie w Galicji. On sam przyszedł na świat w Targowicy Polnej na Podolu galicyjskim z matki, Kajetany Antoniewicz. Bogactwo, ale nie arystokracja, inteligencja, ale nie edukacja, ambicje, ale przede wszystkim temperament – to najkrótsza charakterystyka jego rodziny. Brat Adolf namiętnie pisał komedie, wystawiane we Lwowie, siostra notorycznie wychodziła za mąż, znajdując narzeczonych zarówno w swojej sferze (Aywas i Teodorowicz), jak i poza nią (guwerner Skibiński). Dawida też kusiły teatr i uczucie. Napisał „obraz dramatyczny w czterech aktach" pt. *Zbrodniarz* (1869) i ożenił się z miłą panną Suchodolską (1869), wnuczką ziemianina ormiańskiego Waleriana Krzeczunowicza. Nie sztuka i nie rodzina jednak, lecz polityka stała się jego pasją. Sekundowali mu ormiańsko-polscy szwagrowie – parlamentarzysta Kornel Krzeczunowicz oraz namiestnik i minister Filip Zaleski. Zapleczem tej polityki była Galicja, a główną areną – Wiedeń, stolica imperium Habsburgów, ale pierwszym doświadczeniem – udział w polskim powstaniu 1863 roku.

Mając lat 28, został wybrany do Sejmu Krajowego galicyjskiego, choć prawo zezwalało na to dopiero po ukończeniu 30. roku życia. Posłem do parlamentu austriackiego został w 1875 roku. Obie funkcje pełnił do ostatnich dni Austrii. Świetny taktyk, żywy, cięty mówca, ekspert do spraw ekonomicznych i podatkowych, pracowity organizator. Zabiegał o inwestycje i budżet Galicji, potrafił dać w komisji parlamentarnej wykład o hodowli wołów. Kompromis był cechą fundamentalną polityki galicyjskiej, ale Abrahamowicz nie uważał, że można go osiągnąć, kapitulując przed konkurencją. Nie ustępował nacjonalistom niemieckim, socjalistom, Żydom, Ukraińcom. Rozgłos zdobył w listopadzie 1897 roku, podczas przesilenia politycznego za rządów Kazimierza Badeniego. W parlamencie szalała opozycja, on jako wiceprezydent izby poselskiej przewodniczył obradom, nie zważając na obelgi, ciskane w niego przedmioty, pogróżki rewolwerowe. Potem był prezesem parlamentarnego Koła Polskiego (1906) i ministrem dla Galicji (1907–1909). Sukces polityczny wzbudzał zawiść, zwłaszcza u przyjaciół. To oni głównie kolportowali złośliwe plotki o Abrahamowiczu. Przeciwnicy go szanowali. Socjalista, Herman Lieberman, tak go opisał: „swoich skrajnych reakcyjnych poglądów nie owijał w bawełnę, lecz je wypowiadał prosto z mostu, silnie je akcentując; gdy się go słuchało, miało się natychmiast wrażenie, że jest naturą bojową, nie pardonującą nikomu i niczemu".

W 1918 roku Abrahamowicz – choć mawiał o swoim pokoleniu „my, ludzie 63 roku" – obstawał za trzymaniem się Austrii, bo obawiał się o los Polaków w Galicji wschodniej. W odrodzonej Polsce posłował do Sejmu Ustawodawczego. Zakład Wychowawczy im. Abrahamowiczów – nowoczesny budynek na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie – ufundował, bo uważał, że „kto bezpotomny schodzi z tego świata, winien wychować ojczyźnie wielu światłych synów". Jego Fundacja Wawelska przekazała na Zamek Królewski w Krakowie dzieła sztuki oraz kapitał na zakup królewskich portretów: Anny Jagiellonki (pędzla Marcina Kobera), Michała Korybuta (Daniela Schultza) i Stanisława Augusta (Marcella Bacciarellego).

Dziś nie ma już we Lwowie ulicy nazwanej kiedyś na cześć Abrahamowiczów, a do ich grobowca na Cmentarzu Łyczakowskim „dokwaterowano" zwłoki bojowca nazistowskiej dywizji «SS Galizien», tytułując go „grafem Abrahamowyczem" i krewnym Dawida. Zmarli nie mogą się bronić...

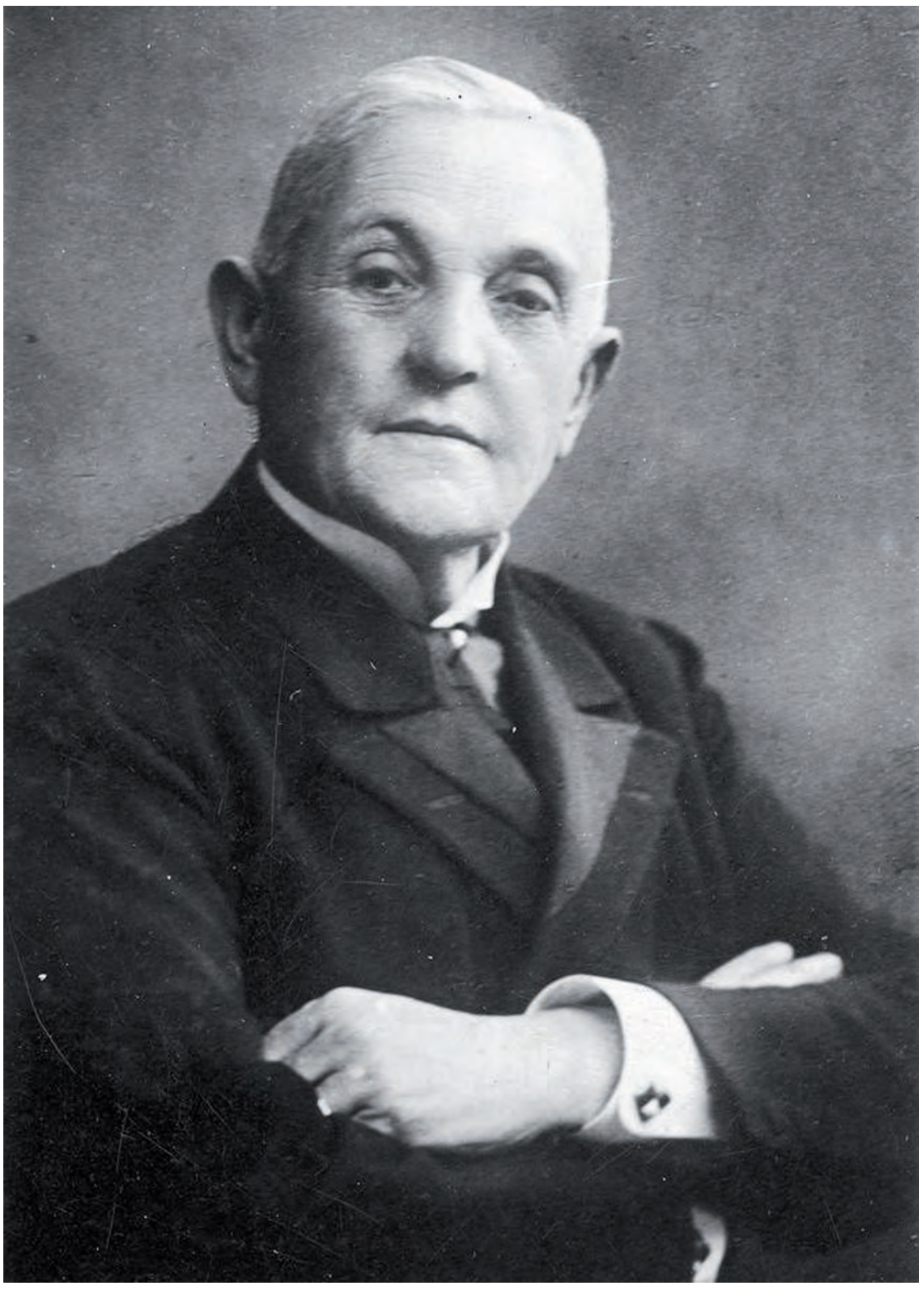

DAWID KRZYSZTOF ABRAHAMOWICZ (1841–1926) – ZIEMIANIN, POSEŁ NA SEJM KRAJOWY GALICYJSKI, DO AUSTRIACKIEJ RADY PAŃSTWA I NA SEJM USTAWODAWCZY RP, AUSTRIACKI MINISTER DLA GALICJI, FILANTROP.
PORTRET FOTOGRAFICZNY, AUTOR NIEROZPOZNANY, PRZED 1926, ARCHIWUM POLSKICH ORMIAN PRZY FUNDACJI KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH

Դավիթ Քշիշտոֆ Աբրահամովիչ

ՎԻԿԻ.ՀԱՅԵՐ | Այս բաժնում ներկայացնում ենք հատուկենտ կենսագրություններ, որոնք վերցված են Wiki.Ormianie համացանցային հանրագիտարանից, ուր տեղադրվում են արդեն հանգուցյալ լեհահայերի կենսագրությունները: Հրավիրում ենք համագործակցության: Յուրաքանչյուրը կարող է հոդված տեղադրել եւ խմբագրել: Բավական է միայն այցելել www.wiki.ormianie.pl կայք:
Ներկայացնում ենք տասներեք անձանց կերպարներին նվիրված նախագծի երկրորդ մասը՝ 2014 թ. օրացույցով:
Կենսագրությունները պատրաստել է պրոֆ. Անդժեյ Զիենբան: Օրացույցը լույս է տեսնում Լեհահայոց Մշակույթի եւ Ժառանգության հիմնարկության կողմից:

1837 թվականին «Գազետա Լվովսկա» թերթը Օլոմուցից հայտնում էր, - «ինչպես ասում են, պարոն Աբրահամովիչը վաճառել է իր եզները Վիեննային, այն էլ տեղի գնով՝ 37 ½ ֆլորին մեկ ցենտների համար»: Նման շահութաբեր գործառնությունների շնորհիվ Դավիթի հայրն ու հորեղբայրները, ովքեր Մոլդովայի հայեր էին, մեծ հարստություն դիզեցին, ձեռք բերեցին ազնվականություն և հողատարածքներ Գալիցիայում: Նա ինքը մորից Կայետանա Անտոնինիչից լույս աշխարհ էր եկել Տորգովիցա Պոլնայում՝ գալիցյան Պոդոլիայում: Հարստություն, սակայն ոչ՝ ազնվականություն, բանականություն, սակայն ոչ՝ կրթություն, ամբիցիաներ, սակայն առաջին հերթին՝ խառնվածք՝ սա է նրա ընտանիքի ամենակարճ բնութագիրը: Նրա եղբայր Ադոլֆը կրքոտ կերպով կատակերգություններ էր գրում, որոնք բեմադրվում էին Լվովում, քույրն ըստ սովորության ամուսնանում էր՝ նշանածներ գտնելով ինչպես իր խավում (Այվազն ու Թեոդորովիչը), այնպես էլ դրանից դուրս (տնային դաստիարակ Սկիբինսկին): Դավիթին գայթակղում էին նաև թատրոնն ու զգացմունքը: Նա գրեց Ոճրագործը (1869) վերնագրով «դրամատիկ պատկերը չորս գործողությամբ» և ամուսնացավ գեղեցիկ օրիորդ Սուխոդոլսկայի՝ հայ հողատեր Վալերիան Կշեչունովիչի թոռնուհու հետ (1869): Սակայն ո՛չ արվեստը, և ո՛չ էլ ընտանիքը, այլ քաղաքականությունը դարձավ նրա կիրքը: Նրան՝ աջակցում էին հայ-լեհական աներձագերը՝ պատգամավոր Կորնել Կշեչունովիչը և տեղական ու նախարար Ֆիլիպ Զալեսկին: Այդ քաղաքականության՝ թիկունքը՝ Գալիցիան էր, իսկ հիմնական բեմը՝ Վիեննան՝ Հաբսբուրգների կայսրության մայրաքաղաքը, սակայն առաջին փորձը մասնակցությունն էր 1863 թ. լեհական ապստամբությանը:
28 տարեկան հասակում նա ընտրվեց Գալիցիայի Ազգային Ժողովի պատգամավոր, թեև օրենքը դա թույլ էր տալիս միայն 30 տարին լրանալուց հետո: Ավստրիական խորհրդարանի պատգամավոր դարձավ 1875 թվականին: Երկու գործառույթներն էլ նա կատարեց մինչև Ավստրիայի վերջին օրերը: Գերազանց մարտավարության տեր էր, աշխույժ էր, սրալեզու հռետոր էր, տնտեսական և հարկային հարցերի փորձագետ և աշխատասեր կազմակերպիչ էր: Նա ջանքեր էր գործադրում ներդրումների ու Գալիցիայի բյուջեի եկամուտներն ապահովելու ուղղությամբ, խորհրդարանական հանձնաժողովում նա անգամ դասախոսությունները էր կարդում եզների բուծման մասին: Փոխզիջումը գալիցյան քաղաքականության հիմնարար առանձնահատկությունն էր, սակայն Աբրահամովիչը չէր կարծում, որ դրան կարելի է հասնել մրցակցության դեմ կապիտուլյացիայի միջոցով: Նա չէր զիջում գերմանացի ազգայնականներին, սոցիալիստներին, հրեաներին, ուկրաինացիներին: Նա համբավ ձեռք բերեց 1897 թվականի նոյեմբերին, Կազիմիր Բադենիի իշխանության օրոք քաղաքական ճգնաժամի ժամանակ: Խորհրդարանում «մոլեգնում էր» ընդդիմությունը, նա, որպես պատգամավորական պալատի փոխնախագահ, նախագահում էր նիստերը՝ անտեսելով վիրավորանքները, իր կողմը նետված իրերը, ատրճանակային սպառնալիքները: Այնուհետև խորհրդարանական Լեհական Խմբակի նախագահն էր (1906) և նախարարը Գալիցիայի համար (1907-1909): Քաղաքական հաջողությունը նախանձ էր արթնացնում հատկապես ընկերների մոտ: Հիմնականում հենց նրանք էին չարամիտ բամբասանքներ տարածում Աբրահամովիչի մասին: Հակառակորդները հարգում էին նրան: Սոցիալիստ՝ Հերման Լիբէեմանը այսպես է նրան նկարագրել՝ «չէր թաքցնում իր ծայրահեղ ռեակցիոն հայացքները, այլ արտահայտում էր դրանք ուղղակիորեն՝ խստորեն դրանք շեշտելով, նրան լսելիս անմիջապես այնպիսի տպավորություն էր ստեղծվում, որ մարտական բնույթ ունի, որը ոչ մեկին և ոչնչի չի ներում»:
1918 թվականին Աբրահամովիչը, ով թեև իր սերնդի մասին ասում էր «մենք, 63 թվականի մարդիկ», Ավստրիային հավատարիմ մնալու կողմակից էր, քանի որ մտահոգված էր Արևելյան Գալիցիայում լեհերի ճակատագրով: Վերածնված Լեհաստանում նա հանդիսանում էր Օրենսդիր Սեյմի պատգամավոր: Նա հիմնեց Աբրահամովիչների անվան Ուսումնական Հինարկը՝ ժամանակակից շենք Լվովում՝ Վուլեցյան Բլուրների վրա, քանի որ հավատում էր, որ «ով անժառանգ հեռանում է այս աշխարհից, պարտավոր է իր հայրենիքի համար բազմաթիվ լուսավոր որդիներ դաստիարակել»: Նրա Վավելյան Հիմնադրամը Կրակովում Թագավորական Պալատին արվեստի գործեր և կապիտալ է նվիրաբերել՝ Աննա Յագիելլոնկայի (Մարչին Կոբերի վրձնած), Միխալ Կորիբուտի (Դանիել Շուլցի վրձնած) և Ստանիսլավ Ավգուստի (Մարչելլո Բաչիարելլի վրձնած) թագավորական դիմանկարները ձեռք բերելու համար:
Այսօր Լվովում այլևս գոյություն չունի ժամանակին Աբրահամովիչների պատվին անվանված փողոցը, իսկ Լիչակովյան Գերեզմանոցում գտնվող նրանց դամբարանում «տեղավորված է» «SS Galizien» նացիստական դիվիզիայի մարտիկի դիակը, ով անվանակոչված է «կոմս Աբրահամովիչ» և Դավթի արյունակից: Նահատակներն իրենք իրենց պաշտպանել չեն կարող...

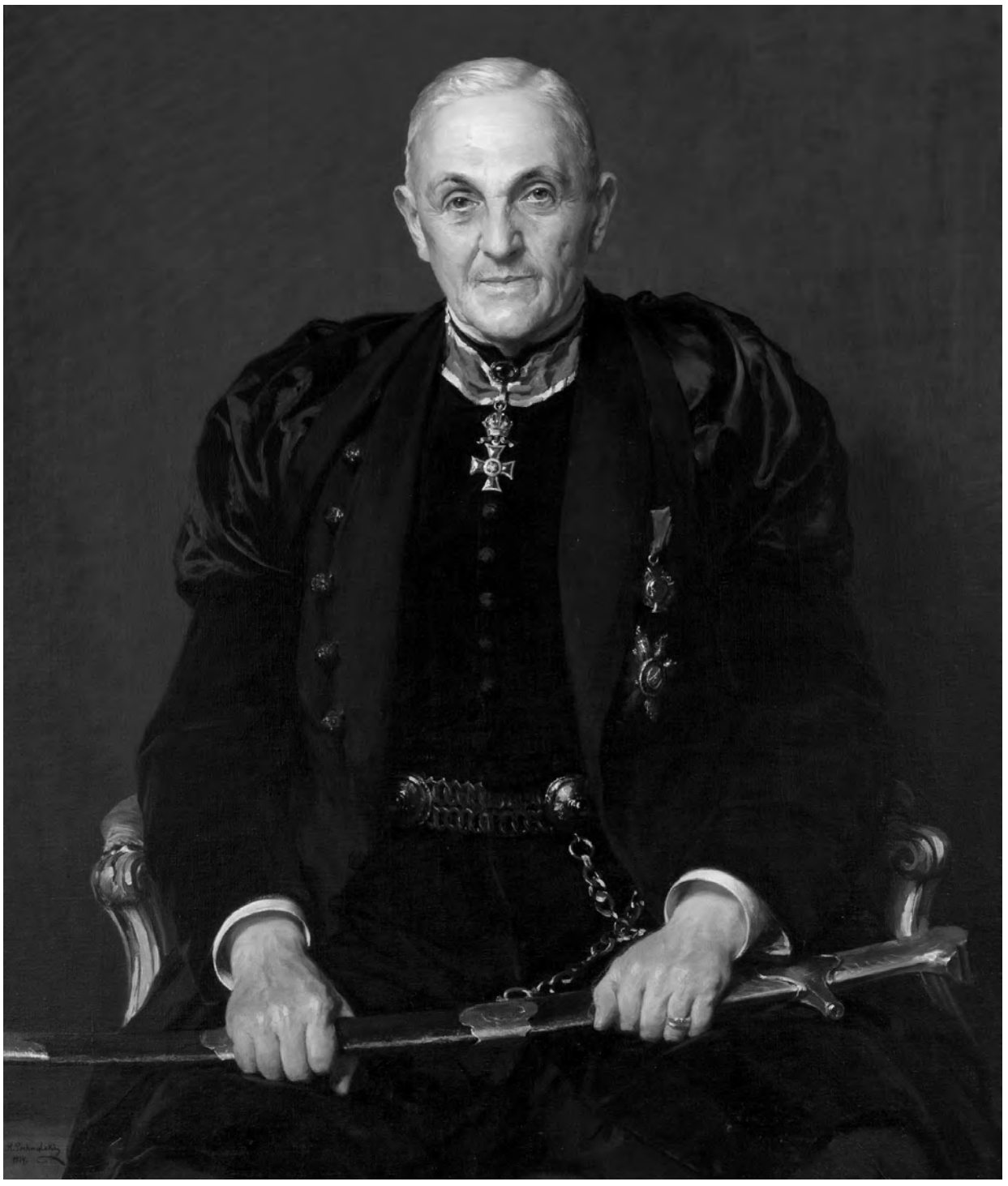

ԴԱՎԻԹ ՔՇԻՇՏՈՖ ԱԲՐԱՀԱՄՈՎԻՉ (1841-1926)՝ ԿԱԼՎԱԾԱՏԵՐ, ԳԱԼԻՑԻԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՍԵՅՄԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ, ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ՌԵԶՊՈՍՊՈԼԻՏԱՅԻ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԱՆԴԱՄ, ԳԱԼԻՑԻԱՅԻ՝ ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ ԿՈՂՄԻՑ ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ ՆԱԽԱՐԱՐ, ԲԱՐԵՐԱՐ:
ՅՈՒՂԱՆԿԱՐ, ԿԱԺԻՄԻԵԺ ՊՈԽՎԱԼՍԿԻ, 1914 Թ., ԿՐԱԿՈՎԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ:

Most Ormiański w Amsterdamie

AMSTERDAM | Starożytny most w stolicy Holandii, który w XVII w. znajdował się na szlaku handlowym ormiańskich kupców, został „Mostem Ormiańskim", dzięki staraniom 60-letniego Mikołaja Romaszuk-Hajrabediana – Ormianina po matce.

Urodzony w Jerozolimie Romaszuk-Hajrabedian wyemigrował do Holandii w 1976 roku i osiedlił się w północnej części miasta Assen. Od tego czasu jest aktywnym członkiem społeczności holendersko-ormiańskiej. Przez wiele lat prowadził w holenderskim Archiwum Narodowym na Uniwersytecie w Amsterdamie badania na temat ormiańskich kupców z Dżulfy. A kilka kolejnych lat poświęcił na przekonanie gminy Amsterdam do nazwania starego mostu mianem „ormiańskiego".

Aby dostać zielone światło od amsterdamskich urzędników, Romaszuk-Hajrabedian wskazał również, że w Starym Kościele, w samym sercu Amsterdamu, odkrył groby wielu ormiańskich księży i kupców. Jeden z grobów nosi numer 444. Chcąc jeszcze bardziej uwiarygodnić sprawę długoletnich stosunków ormiańsko-holenderskich, dodał, że ormiańscy żołnierze z Armii Czerwonej, weterani drugiej wojny światowej, są pochowani w holenderskim mieście Leusden.

Nie po raz pierwszy Romaszuk-Hajrabedian szuka ormiańskich śladów w swojej przybranej ojczyźnie lub te ślady odciska. Jako założyciel i prezes Ormiańskiej Fundacji Społeczno-Kulturalnej pomógł osadzić w Assen ogromny chaczkar z Armenii. Dzięki niemu Ormianie z Assen mają gdzie 24 kwietnia każdego roku czcić Ofiary Ludobójstwa Ormian z 1915 roku, dokonanego przez Turków. Warto zaznaczyć, że w tym mieście mieszka od 300 do 400 Ormian, głównie z Armenii, Iraku, Iranu i Turcji. Romaszuk-Hajrabedian pomógł także założyć ormiański cmentarz w swoim rodzinnym mieście (jedyny w Holandii) i nazwał go imieniem Hranta Dinka – znanego ormiańskiego dziennikarza, który został zastrzelony 19 stycznia 2007 roku na ulicy przed redakcją swego tygodnika „AGOS" w Stambule.

Jednocześnie znalazł czas i środki, aby założyć dziennik „Parew CEZ" – jedyne ormiańskie czasopismo w Holandii.

Ormiański arcybiskup Aram Ateszjan bije na alarm

STAMBUŁ | Ormiański patriarcha, wikariusz generalny w Stambule arcybiskup Aram Ateszjan alarmuje i ostrzega przed zagrożeniem, jakim jest niszczenie ormiańskich kościołów w Turcji.

W rozmowie z turecką agencją prasową „Haberler" oznajmił: „Ormiańskich kościołów w Turcji jest mniej z każdego dnia na dzień". Abp Ateszjan, który pochodzi z miejscowości Silwan, ujawnił ten ból, kiedy mówił o stanie kościołów ormiańskich w granicach dzisiejszej Turcji, w miastach Sasun, Silwan, Bitlis. Do dzisiaj w tych miejscach przetrwało tylko dziesięć kościołów z dwóch tysięcy obiektów sakralnych istniejących na początku XX wieku.

Hierarcha dodał jednak, że zezwolenie na odprawienie liturgii ormiańskiej w Sasunie dowodzi, iż Turcja staje się krajem bardziej otwartym.

Dwusetna rocznica ormiańskiej ulicy w Indiach

MADRAS | Zbliża się dwusetna rocznica powstania ormiańskiej ulicy w indyjskim mieście Madras (obecnie: Czennaj) w południowych Indiach.

Śladem dawnej świetności ulicy jest zachowany ormiański kościół. Kolonia ormiańska funkcjonowała tam od XVI w. Mieszkało w niej ok. 300 rodzin aż do odzyskania przez Indie niepodległości pod koniec lat 40. XX wieku. Z okazji jubileuszu rząd Armenii zamierza wystawić pomnik upamiętniający obecność Ormian w Madrasie – jak podaje indyjska agencja prasowa *The New Indian Express*. Według tego źródła w ceremonii odsłonięcia pomnika obecni będą albo premier Armenii – Tigran Sargsjan, albo sam prezydent – Serż Sargsjan.

Warto wspomnieć, że ormiański kościół, zbudowany w Madrasie w 1712 i przebudowany w 1772 r., jest jednym z najstarszych na subkontynencie indyjskim. Kościół, nazywany również „Ormiańskim Kościołem Marii Panny", znajduje się przy ulicy ormiańskiej – Parrys. Słynie z oryginalnej dzwonnicy, w której zawieszono sześć dzwonów w różnych rozmiarach, a każdy waży około 150 kg. Uważane są za największe i najcięższe dzwony Czennaj. Dzwony były fundowane w różnych czasach.

Msza święta w w Tigranakercie

TIGRANAKERT | W tej leżącej w obecnej Turcji miejscowości, założonej w I w. p.n.e. przez króla Tigranesa Wielkiego, w kościele św. Girakosa została odprawiona wielka msza święta.

Mszę celebrował ormiański patriarcha, wikariusz generalny w Stambule – arcybiskup Aram Ateszjan, w obecności wielu Ormian z diaspory ormiańskiej i prawie 50 pielgrzymów z Armenii.

W modlitewnym zgromadzeniu wzięli udział również burmistrzowie Tigranakertu, Suru oraz konsul ambasady USA w Adanie, a także wielu polityków i intelektualistów. Arcybiskup Ateszjan zmówił specjalną modlitwę za Ormian w Syrii i Egipcie.

Wielka bazylika św. Girakosa, wzniesiona w 1376 r., może pomieścić 1400 osób. Uważana jest za jedną z największych bazylik na Bliskim Wschodzie. Jej remont kosztował dwa i pół miliona dolarów i został sfinansowany przez Ormian ze Stambułu pochodzących z Tigranakertu oraz przez „Fundusz św. Girakosa".

Armenia na rozdrożu świata

KULTURA | Centrum Kultury Zamek Leśnica na Dolnym Śląsku zamieniło się na jeden dzień w małą Armenię. Wszystko w ramach projektu „Armenia na rozdrożu świata".

Witając gości, którzy licznie przybyli 9 listopada br. do Centrum Kultury Zamek Leśnica, dyrektor Elżbieta Lenczyk powiedziała: *to jest radosne dla organizatora, kiedy brakuje miejsc.* Rozmaitość tematyczna zaplanowanych działań przyciągnęła osoby „od najmłodszych do najstarszych", a frekwencja zaskoczyła nie tylko organizatorów, ale także samych gości, a wspomnieć warto, że niektórzy przyjechali z odległych miast. Program „Armenia na rozdrożu świata" otrzymał wyróżnienie: został zaproszony do powtórnego wykonania w Bystrzycy Kłodzkiej podczas Dni Miasta w roku przyszłym. Zaproszenie złożył obecny na spotkaniu Tadeusz Zieliński, sekretarz gminy Bystrzyca Kłodzka.

W październiku br. do Towarzystwa Ormian Polskich zwróciło się Centrum Kultury Zamek Leśnica z propozycją przyłączenia się do ich programu „Armenia na rozdrożu świata", organizowanego w ramach cyklu „Kultury świata". Bohaterem bieżącego programu miał być podróżnik Norbert Skrzyński, który podróż po Kaukazie, w trzyosobowej grupie, odbył na rowerze. O swojej podróży mówi: *Można Armenię zwiedzać z siodełka roweru – proste to nie jest, a im trudniejsze podjazdy, tym bardziej się docenia to, co spotka nas na szczycie i za nim. Miał być Kurdystan na rowerach, a wylądowaliśmy na trzy tygodnie w nieznanej nam armeńskiej rzeczywistości. Trudnej rowerowo, społecznie, gospodarczo i pogodowo. Szybko nabyliśmy respektu do znaków informujących o 9% podjazdach, ale także do zjazdów po krętych i wyboistych drogach. Szlak monastyrów porzuciliśmy na rzecz małych wiosek i odrobiny głuszy. Dzięki temu pod nasze nosy podstawiano świeżo wyłowione kilogramy raków, łatanie dętki kończyło się degustacją wina, podziwialiśmy pola maków i górskie widoki, a Ormianie wołali za nami „mołodcy"!* Opowieść podróżnika unaoczniona rasowymi fotografiami zrobiła duże wrażenie na publiczności.

Ze strony TOP-u z propozycjami programowymi włączyła się rodzina Sayeghów, Tamara Badalian i Romana Obrocka. Zaprosiliśmy również Klaudię Maślej do przeprowadzenia warsztatu linorytniczego. Młodych Sayeghów, wykonujących koncerty muzyki klasycznej i prezentujących „Wycinki z historii Armenii", mieliśmy już okazję podziwiać nie raz. Ale ciągłe zgłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności, w tym językowych (są w Polsce od roku), sprawia, że ich występy są coraz ciekawsze. Tak też publiczność nagrodziła ich długimi brawami. Etnicznym uzupełnieniem tej części było czytanie ormiańskiej bajki o cesarzu, który z miłości do pięknej dziewczyny nauczył się tkać dywany, i co z tego wyniknęło. Czytający, przebrani w stroje stylizowane na narodowe ormiańskie, wcielili się w bajkowe postaci. Program „przy mikrofonie" zamknęła prezentacja „Nim Ormianie do Kut nad Czeremoszem dotarli" przygotowana przez Romanę Obrocką w dużej mierze na podstawie zapisków podróżnych Symeona Lehacego.

W tym samym czasie w sąsiednich salach ze sztuką linorytu na ormiańskich literach zmagała się liczna grupa chętnych, a najmłodsi zajmowali się kolorowaniem ideogramów z ormiańskiego wzornictwa oraz zabawami zespołowymi pod opieką instruktorów.

Słodki poczęstunek, złożony z tradycyjnych ciast kuchni ormiańskiej, podarowały gospodynie ormiańskie. Mimo że w obfitości, zniknął do ostatniego okruszka.

CK Zamek przygotował wystawę wprowadzającą w klimat spotkania. Goście mogli podziwiać reprodukcje miniatur o tematyce religijnej, zaczerpnięte z ormiańskich manuskryptów, oraz reprodukcje ilustracji Klaudii Maślej, zaczerpnięte z *Liturgii polskich Ormian.*

Romana Obrocka

GOTOWI DO CZYTANIA BAJKI. FOT. AGNIESZKA RAPIR

WARSZTAT LINORYTNICZY POD OKIEM KLAUDII MAŚLEJ MA ZAGWARANTOWANE POWODZENIE. FOT. ROMANA OBROCKA

GOŚCIE ZWIĄZANI Z WROCŁAWSKIMI MNIEJSZOŚCIAMI NARODOWYMI: OLGA DEMCZUK – SZEFOWA STOWARZYSZENIA EDUKACYJNEGO WIEŻA BABEL, TAMARA WŁODARCZYK – DOKTORANTKA W INSTYTUCIE POLITOLOGII UWR, WSPÓŁPRACUJĄCA Z ORGANIZACJAMI ŻYDOWSKIMI, DARIUSZ TOKARZ – PEŁNOMOCNIK WOJEWODY DS. MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH. FOT. ROMANA OBROCKA

AGNIESZKA JAMROSZCZYK I ARA SAYEGH – ANIMATORZY PROGRAMU „ARMENIA NA ROZDROŻU ŚWIATA. FOT. AGNIESZKA RAPIR

ADAM TERLECKI – PREZES ORMIAŃSKIEGO TOWARZYSTWA KULTURALNEGO W KRAKOWIE – GRATULUJE UDANEJ IMPREZY I… FREKWENCJI. FOT. ROMANA OBROCKA

Sprawa: Ludobójstwo Ormian – – Świadek: Daisuke Yoshimoto

KULTURA | W dniach 13–17 listopada br. plac Solny we Wrocławiu był miejscem bezprecedensowego wydarzenia artystycznego, podczas którego japoński performer, mistrz tańca buto Daisuke Yoshimoto przedstawił pantomimiczne memento tragicznych losów Ormian w Turcji w 1915 r.

Scenerię spektaklu tworzyła instalacja 16 kolumn imitujących świątynię ormiańską, wśród których liczni widzowie (przedstawienie odbywało się pod gołym niebem, w godzinach szczytu w jednym z centralnych punktów miasta) przez 5 kolejnych dni oglądali niezwykle ekspresywną i dramatyczną w wymowie wizję cierpienia i śmierci narodu ormiańskiego, pokazaną w konwencji japońskiego tańca buto. Daisuke wykorzystywał w spektaklu symboliczne przedmioty nawiązujące do tradycji ormiańskiej, jak chleb lawasz zmieszany z pustynnym piaskiem oraz owoc granatu, którego sok na bruku i ciele aktora wymownie przypominał plamy krwi. Muzyczną oprawę spektaklu stanowiła muzyka grana na żywo na kanunie (rodzaj chordofonu) przez Arama Kerowpiana (Ormianina z Francji) i przejmujący śpiew kurdyjskiego artysty Dengbesza Kazo (udział kurdyjskiego twórcy stanowi dodatkowy silny akcent spektaklu).

MISTRZ DAISUKE W AKCJI – SCENA Z GRANATEM

DAISUKE W AKCJI LAWASZ Z PIASKIEM

Przedstawienie *Świadek*, nawiązujące do historii Ormian, związane jest z innym artystycznym projektem dotyczącym tej tematyki – *Armine, Sister* Teatru ZAR działającego przy Instytucie im. Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu. Inspiratorem i autorem koncepcji jest dyrektor teatru Jarosław Fret. Jak powiedział w wywiadzie mistrz Yoshimoto: „to Jarek rok temu opowiedział mi o ludobójstwie Ormian na początku XX wieku, przy okazji przygotowań do *Armine, Sister*. Poruszony tą historią postanowiłem stworzyć niezależny spektakl". Chciał nie tylko opowiedzieć o historii, dać jej świadectwo, równocześnie ustawiając się w roli podmiotu historii i jej świadka. Interesowała go także możliwość przekazu artystycznego jako nośnika pamięci.

Warto mieć świadomość uniwersalności tematu, przecież ludobójstwo Ormian nie jest doświadczeniem historycznym Japończyka, który dźwiga bagaż pamięci o ofiarach Hiroszimy i Nagasaki. W rozmowie Daisuke powiedział: „nie jest łatwo znaleźć odpowiedzialnego za przeszłość, ale trzeba wziąć odpowiedzialność dziś, za przyszłość". Według dyrektora Teatru ZAR na wiosnę mieszkańcy innych miast Polski: Krakowa, Warszawy itd., także będą mieli możliwość obejrzenia przedstawień.

Autor artykułu chciałby podziękować Magdalenie Mądrej, Jarosławowi Fretowi i Piotrowi Bardeckiemu za pomoc w zebraniu wywiadu z Daisuke Yoshimoto.

Tekst Adam Domanasiewicz, fot. z archiwum autora

Film z performance jest do obejrzenia w portalu YouTube pod tytułem „Świadek" Daisuke Yoshimoto.

OD LEWEJ: W. DONIGIEWICZ, DYREKTOR TEATRU ZAR JAROSŁAW FRET, MISTRZ DAISUKE YOSHIMOTO, ADAM DOMANASIEWICZ

ARAM I WIRGINIA KEROWPIAN I INSTRUMENT KANUN

Ważne adresy i telefony

AMBASADA REPUBLIKI ARMENII W POLSCE
Ambasador: JE dr Aszot Galojan
kontakt:
ul. Bekasów 50, 02-803 Warszawa
tel. (+48) 22 899 09 40-42,
fax (+48) 22 899 09 35
e-mail:
armpolandembassy@mfa.am,
godziny pracy: pn.–pt. 9.00–18.00

SZKÓŁKI ORMIAŃSKIE

Warszawa
kontakt:
mgr Margarita Jeremian
tel. (+48) 601 068 368,
e-mail: maga379@wp.pl
miejsce zajęć:
Szkoła Podstawowa nr 210
ul. Karmelicka 13, 00-163 Warszawa

Kraków
kontakt:
Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne
dr Gohar Chaczatrian,
tel. (+48) 600 402 169
e-mail: gohar.khachatryan@gmail.com
http://www.szkola.armenia.pl
miejsce zajęć:
Wojewódzka Biblioteka Publiczna
ul. Rajska 1, II piętro, 31-124 Kraków

DUSZPASTERZE
Kościół katolicki obrządku ormiańskiego

Ks. Cezary Annusewicz – proboszcz ormiańskokatolickiej parafii północnej z siedzibą w Gdańsku
kontakt:
Rzymskokatolicka parafia św. św. Piotra i Pawła, ul. Żabi Kruk 3,
80-822 Gdańsk, tel. (+48) 58 301 99 77
e-mail: cezary.annusewicz@wp.pl
http://www.piotripawel.diecezja.gda.pl

Ks. Artur Awdalian – proboszcz ormiańskokatolickiej parafii centralnej z siedzibą w Warszawie
kontakt:
Archidiecezjalne Seminarium Misyjne „Redemptoris Mater”,
ul. Heroldów 12, 01-991 Warszawa,
tel. (+48) 22 834 33 80
e-mail: arturrm@wp.pl

Ks. Rafał Krawczyk – duszpasterz w ormiańskokatolickiej parafii centralnej z siedzibą w Warszawie
kontakt:
Rzymskokatolicka parafia św. Franciszka z Asyżu,
ul. 3 maja 83, 05-080 Izabelin,
tel. (+48) 695 486 520
e-mail: rafal.krawczyk@ormianie.pl

Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski – proboszcz ormiańskokatolickiej parafii południowej z siedzibą w Gliwicach, przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych
kontakt:
Radwanowice 1, 32-064 Rudawa
tel. (+48) 602 791 780
e-mail: tadeusz@isakowicz.pl
www.gliwice.ormianie.pl
http://www.isakowicz.pl

Apostolski Kościół Ormiański

O. Dadżad Caturian – duszpasterz Ormian w Polsce
kontakt:
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Instytut Nauk Historycznych,
ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa
tel. (+48) 794 515 741
e-mail: duszpasterzormian@yahoo.com

TŁUMACZE PRZYSIĘGLI JĘZYKA ORMIAŃSKIEGO

Warużan Czobanian
(Varuzhan Chobanyan)
kontakt:
ul. Wrzosowa 96
25-214 Kielce
tel. (+48) 663 769 796
e-mail: varuzhan.chobanyan@wp.pl

Hajk Howannisjan
(Hayk Hovhannisyan)
kontakt:
ul. Radzikowskiego 77A/48
31-315 Kraków
tel. (+48) 886 886 609
e-mail: kancelaria@tlumacz-ormianski.pl
http://www.tlumacz-ormianski.pl

Lilit Karapetian
kontakt:
ul. Grzymalitów 1B m. 3
03-141 Warszawa
tel. (+48) 691 107 304
e-mail: lilit.karapetyan@wp.pl

URZĄD DS. CUDZOZIEMCÓW

kontakt:
ul. Koszykowa 16,
00-564 Warszawa
tel. (+48) 22 601 75 14,
fax (+48) 22 601 74 19
http://www.udsc.gov.pl

BEZPŁATNE PORADY PRAWNE

Warszawa
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
kontakt:
ul. Siedmiogrodzka 5/51
01-204 Warszawa,
tel. (+48) 22 621 51 65
e-mail: biuro@interwencjaprawna.pl
http://www.interwencjaprawna.pl

Kraków
Centrum Pomocy Prawnej
im. Haliny Nieć
kontakt:
ul. Krowoderska 11/7,
31-141 Kraków
tel. (+48) 12 633 72 23
fax. (+48) 12 423 32 77
e-mail: biuro@pomocprawna.org
http://www.pomocprawna.org

ԼԵՀԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ
Դեսպան՝ դոկտոր Աշոտ Գալոյան
կապ՝
Բեկասովի փող. 50, 02-803 Վարշավա,
հեռ. (+48) 22 899 09 40-42,
ֆաքս (+48) 22 899 09 35
էլ. փոստ՝ armpolandembassy@mfa.am,
աշխատանքային ժամերը՝ երկ.-ուրբ. 9.00-18.00

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Վարշավա
կապ՝
մագիստրոս Մարգարիտա Երեմյան
հեռ.՝ (+48) 601 068 368,
էլ. փոստ՝ maga379@wp.pl
պարապմունքների անցկացման վայրը՝
Միջնակարգ դպրոց թիվ 210
Կարմելիցկա փող. 13, 00-163 Վարշավա

Կրակով
կապ՝
Հայկական Մշակութային Ընկերություն
դոկտոր Գոհար Խաչատրյան
հեռ. (+48) 600 402 169
էլ. փոստ՝ gohar.khachatryan@gmail.com,
http://www.szkola.armenia.pl
պարապմունքների անցկացման վայրը՝
Վոյեվոդային հասարակական գրադարան, Ռայսկա փող.1, երկրորդ հարկ, 31-124 Կրակով

ՔԱՀԱՆԱՆԵՐ

Հայ կաթոլիկ դավանանքի եկեղեցի
Քհն. Ցեզարի Աննուսևիչ՝
հայ-կաթոլիկ հյուսիսային ծխական համայնքի
հոգևոր հովիվ, նստավայրը՝ Գդանսկ:
կապ՝
Սուրբ Պողոս և Պետրոս
հռոմեակաթոլիկ եկեղեցական ծուխ
Ժաբի Կրուկ փող. 3, 80-822 Գդանսկ,
հեռ.՝ (+48) 58 301 99 77
էլ. փոստ՝ cezary.annusewicz@wp.pl
Կայքէջ՝
http://www.piotripawel.diecezja.gda.pl

Քհն. Արթուր Ավդալյան՝
կենտրոնական ծխական համայնքի
հայ կաթոլիկ հոգևորական՝
նստավայրը Վարշավա:
կապ՝
Առաքելության Արքիթեմական ճեմարան „Redemptoris Mater”
Հերոլդուվ փող.12, 01-991 Վարշավա,
հեռ. (+48) 22 834 33 80
էլ. փոստ՝ arturrm@wp.pl

Քհն. Ռաֆալ Կրավչիկ՝
հայ-կաթոլիկ կենտրոնական ծխական համայնքի
հոգևոր հովիվ, նստավայրը՝
Վարշավա:
կապ՝
Սբ. Ֆրանցիսկ Ասսիզեցու
հռոմեակաթոլիկ եկեղեցական ծուխ
3 Մայա փող. 83, 05-080 Իզաբելին
հեռ.՝ (+48) 22 834 33 80
էլ. փոստ՝ rafal.krawczyk@ormianie.pl

Քհն. Տադեուշ Իսակովիչ-Զալեսկի՝
հայ-կաթոլիկ հարավային ծխական համայնքի
հոգևոր հովիվ, նստավայրը՝ Գլիվիցե,
կառավարության և ազգային ու էթնիկ փոքրամասնությունների համատեղ հանձնաժողովի
հայ փոքրամասնության ներկայացուցիչ:
կապ՝
Ռադանովիցե 1, 32-064 Ռուդավա
հեռ.՝ (+48) 602 791 780
էլ. փոստ՝ tadeusz@isakowicz.pl
Կայքէջ՝ www.gliwice.ormianie.pl
http://www.isakowicz.pl

Հայ Առաքելական Եկեղեցի
Տ. Տաճատ աբեղա Ծատուրյան
Լեհահայոց հոգևոր հովիվ
կապ՝
Վարշավայի Կարդինալ Ստեֆան Վիշինսկու անվան Համալսարան, Պատմական Գիտությունների Ինստիտուտ, 01-938 Վարշավա, փ. Վույչիցկիեգո 1/3
հեռ.՝ (+48) 794 515 741
էլ. փոստ՝ duszpasterzormian@yahoo.com

ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՐԴՎՅԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐ

Վարուժան Չոբանյան
կապ՝
Վժոսովա փող. 96
25-214 Կիելցե
հեռ. (+48) 663 769 796
էլ-փոստ՝ varuzhan.chobanyan@wp.pl

Հայկ Հովհաննիսյան
կապ՝
Ռաձիկովսկիեգո փող. 77Ա/48
31-315 Կրակով
հեռ. (+48) 886 886 609
էլ-փոստ՝ kancelaria@tlumacz-ormianski.pl
http://www.tlumacz-ormianski.pl

Լիլիթ Կարապետյան
կապ՝
Գժիմալիտուվ 1B / 3
03-141 Վարշավա
հեռ. (+48) 691 107 304
էլ-փոստ՝ lilit.karapetyan@wp.pl

ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ԶԲԱՂՎՈՂ ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆ

կապ՝
Կոշիկովա փող. 16,
00-564 Վարշավա
հեռ.՝ (+48) 22 601 74 02,
ֆաքս՝ (+48) 22 601 74 19

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՎՃԱՐ ԽՈՐՀՐԴԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿՆԵՐ

Վարշավա
Իրավական միջամտության ընկերություն
կապ՝
Սիեդմիոգրոձկա փող. 5/51, 01-204 Վարշավա, հեռ.՝ (+48) 22 621 51 65
էլ. փոստ՝ biuro@interwencjaprawna.pl
http://www.interwencjaprawna.pl

Կրակով
Հալինա Նեցի անվ. իրավաբանական օգնության կենտրոն
կապ՝
Կրովոդերսկա փող. 11/7
31-141 Կրակով,
հեռ.՝ (+48) 12 633 72 23
ֆաքս՝ (+48) 12 423 32 77
էլ. փոստ՝ biuro@pomocprawna.org
http://www.pomocprawna.org

FUNDACJA KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH

AWEDIS – CZASOPISMO ORMIAŃSKIE. ISSN 2081-450X. NUMER ZAMKNIĘTO 24 XII 2013 R. W WARSZAWIE. NAKŁAD 1500 EGZ. ADRES REDAKCJI: UL. ZGODA 4/16, 00-018 WARSZAWA. E-MAIL: AWEDIS@ORMIANIE.PL REDAKTOR NACZELNY: ARMEN ARTWICH (ARMEN.ARTWICH@ORMIANIE.PL); WSPÓŁPRACA: MONIKA AGOPSOWICZ, EDGAR BROYAN, BOGDAN KASPROWICZ, PIRUZA MNACAKANIAN, SJUNE NERSISJAN, ROMANA OBROCKA, PROF. ANDRZEJ PISOWICZ; PROF. ARA SAYEGH. KOREKTA: ZOFIA JURKOWLANIEC; ŁAMANIE: WODNIK S.C. WYDAWCA: FUNDACJA KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH (FKIDOP) WWW.DZIEDZICTWO.ORMIANIE.PL UL. ZGODA 4/16, 00-018 WARSZAWA. DOTACJE NA CELE STATUTOWE MOŻNA PRZEKAZYWAĆ NA NR KONTA: 45 2130 0004 2001 0367 3696 0001 (VOLKSWAGEN BANK DIRECT). ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI

Obywatele Armenii mogą pracować bez pozwoleń

PRAWO | Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej obywatele Armenii w pewnych sytuacjach nie potrzebują już pozwoleń na pracę.

Zmieniony § 1 pkt 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę, głosi, że jest to dopuszczalne w przypadku osób:

- będących obywatelami Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy,
- wykonującymi pracę przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, niezależnie od liczby podmiotów powierzających im wykonywanie pracy, na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej,
- jeżeli przed podjęciem przez cudzoziemca pracy powiatowy urząd pracy, właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego lub siedzibę podmiotu powierzającego wykonywanie pracy, zarejestrował pisemne oświadczenie tego podmiotu o zamiarze powierzenia wykonywania pracy temu cudzoziemcowi, określające nazwę zawodu, miejsce wykonywania pracy, datę rozpoczęcia i okres wykonywania pracy, rodzaj umowy stanowiącej podstawę wykonywania pracy oraz wysokość wynagrodzenia brutto za pracę, informujące o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych w oparciu o lokalny rynek pracy oraz o zapoznaniu się z przepisami związanymi z pobytem i pracą cudzoziemców.

art

ՀՀ քաղաքացիները կարող են աշխատել առանց աշխատանքի թույլտվության

ԻՐԱՎՈՒՆՔ | Համաձայն Աշխատանքի եւ Սոցիալական քաղաքականության նախարարության հրամանագրի՝ Հայաստանի քաղաքացիները որոշ դեպքերում ազատվում են աշխատանքի թույլտվություն ունենալու անհրաժեշտությունից:

Համաձայն Աշխատանքի եւ Սոցիալական քաղաքականության նախարարության 20-ը հուլիսի 2011 թվականի հրամանագրի՝ ըստ վերանայված Օրենքի 1-ին հոդվածի 22-րդ կետի՝ Լեհաստանի տարածքում օտարերկրյա քաղաքացիների աշխատելը հնարավոր է առանց աշխատանքի թույլտվության հետևյալ դեպքերում, երբ անձը՝

- Հայաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Վրաստանի Հանրապետության, Մոլդովայի Հանրապետության, Ռուսաստանի Դաշնության եւ Ուկրաինայի քաղաքացի է,
- աշխատանքը հերթակա տասներկու ամիսների ընթացքում չի գերազանցում վեց ամսյա ժամկետը՝ անկախ գործատուների քանակից՝ հիմված լինելով գրավոր կնքված պայմանագրի վրա, օտարերկրյա քաղաքացու կողմից աշխատանքի անցնելուց առաջ, ըստ սահմանված կարգի, գործատուի մշտական բնակության կամ հաշվառման վայրի աշխատանքի տեղական գրասենյակը գրանցել է գործատուի գրավոր դիմումը՝ օտարերկրացի աշխատողին հանձնելու տվյալ աշխատանքի իրականացումը՝ նշելով աշխատանքի անունը, իրականացման վայրը, սկիզբն ու տեւողությունը, պայմանագրի տեսակը, որը հիմք է հանդիսացել աշխատանքի իրականացման համար, ինչպես նաեւ վարձատրության բրուտտո չափը: Նաեւ կցել տեղեկություն տեղական աշխատաշուկայում կադրային անբավարարության, ինչպես նաեւ օտարերկրացիների՝ կեցությանն ու աշխատանքին վերաբերող դրույթներին ծանոթ լինելու մասին:

արտ

Okiem Tigrana Vardikyana

Nowości wydawnicze

Franz Werfel
Czterdzieści dni Musa Dah

Właśnie ukazało się drugie polskie wydanie (pierwsze przygotował Czytelnik w 1959 r.) tej poruszającej epickiej opowieści o ludobójstwie Ormian z 1915 roku, pokazanej na przykładzie losu kilkudziesięciu bohaterów. Gabriel Bagradian, potomek bogatego kupieckiego rodu, wychowany i wykształcony we Francji, były oficer osmańskiej armii, prowadzi pięć tysięcy ocalałych Ormian do góry Musa Dah (oryg. Musa Dagh, po ormiańsku – Musa Ler), gdzie przez czterdzieści dni w wydawałoby się beznadziejnej walce będą stawiać opór tureckiej armii. Ocalenie przyjdzie z morza...

Poznań 2013
ZYSK I S-KA

Kornel Krzeczunowicz
Ostatnia kampania konna

Po raz pierwszy książkę wydano w Londynie w 1971 roku. Jej pełen tytuł brzmi: „Ostatnia kampania konna: działania armii polskiej przeciw armii konnej Budionnego w 1920 roku". Są to wspomnienia dotyczące działań podczas wojny polsko-bolszewickiej na froncie południowo-wschodnim. Zwieńczeniem walk przeciwko 1 Armii Konnej Budionnego był bój pod Komarowem, stoczony 31 sierpnia 1920 r., który „nie miał sobie równego od czasu wojen napoleońskich". Nim jednak zwarły się ze sobą przeciwne szwadrony w tej największej bitwie konnicy tamtych czasów, wiele innych miejsc stawało się placem zaciekłego boju i wielu doń ruszało mężnych kawalerzystów… „Wspomnienia niniejsze są […] jednocześnie pożegnaniem kawalerii, tej tradycyjnej broni polskiej, oraz wiernego nam przez tysiąclecia, pięknego i dzielnego towarzysza broni – konia", gdyż nigdy już później jej szwadrony tak wielkiej roli w dziejach Europy nie odegrały.

Łomianki 2013
Wydawnictwo LTW